Hind 5 sent.

Läänе Teataja

Ilmub kesknädalal ja laupäewal

Kuulutuste hinnad: 1 millimeeter 1 weerul kuulutusküljel 3 s., teksti ees 6 s., tekstis 8 s. ja tekstis teksti kirjaga 15 s. Kohaotsimise kuulutused weerand hinnaga Korduwatelt kuulutustelt hinnaalandus.

Tellimiste hinnad: 1 kuu — 40 s., 2 kuud — 80 s., 3 kuud — 1 kr. 20 s., 6 kuud — 2 kr. 20 s., 12 kuud — 4 kr. — s. Wälismaale poole kallim. Tellimisi wõtawad wastu kõik postiasutused ja oma tellimiste wastuwõtjad. Aadressi muutmine 15 s.

Toimetus ja talitus Haapsalus, Karja tän. 6. Kõnetraat 144. Postkast 25. Toimetaja kõnetunnid k. 11—12. Toimetus ja talitus awatud k. 9—2. Käsikirjad mittekirjasaatjate poolt arwatakse hinna alla kui neile on tasunõudmine peale kirjutatud. Tarwitamata käsikirjad hoitakse alal ainult sellekohasel soowil.

Nr. 12 (64) Kesknädalal, 14. weebruaril 1934. a. 2. aastakäik.

„Erapooletu“ Laidoneri valimiskomitee töötäb „täie hooga“.

Have joonis.

Vabadussõjalaste rahvaliikumine süveneb.

„Senised riigijuhid on teguvõimetud poliitilised invaliidid“.

Suure- Lähtru E. W. L. osakonna kõnekoosolekult.

Pühapäewal korraldati Suure-Lähtru koolimajas kohaliku E W L. osakonna poolt awalik kõnekoosolek, mis oli kokkutõmmanud hulk kuulajaid. Kõneles toimetaja U. Schilting teemal Praegune sisepoliitiline olukord ja riigiwanema walimised“. Ligi tu nipikkuses hoogsas ettekandes kõneleja andis ülewaate wabadussõjalaste rahwaliikumise senisest wõitlustest, mida erakondlus on täiel rindel tõkestada püüdnud küll wõimu, raha ja ajakirjanduse abil. Rahwa keskelt kaswanud liikumine aga on purustanud kõik ette weeretatud takistused ja paisud. Peatudes uue riigiwanema kandidaatide isiku juures, tähendas kõneleja, et senised erakondlikud wabaliitsusjuhid ja riigiwanema kandidaadid on oma tegudega kogu rahwa poolt tunnistatud teguwõimetuiks poliitilisteks invaliidideks. Rahwas austab ja hindab oma juhti, kelle eestwõttel on põhiseaduse muutmine ja rahwa tahe makswusele pääsnud See senine ja tulewane rahwajuht on Andres Larka.

Koosolek, mis haruldaselt rahulikult ja wahelhüüdeta möödus, lõppes arwurikka kuuljaskonna ühislauluga „Eestimaa su mehemeel“.

Pärast kõnekoosolekut awaldasid mitukümmend kohalikku talupidajat ja töölist soowi E. W. L. liikmeskonda astumiseks.

Haapsalu akadeemiline pere koondub.

Tulemas üliõpilas-toetusnädal.

Iga aasta kewadesemestril korraldab Tartu üliõpilaskond märtsis n. n. akadeemilise toetusnädala, kus selgitatakse üliõpilas-omaabi tarwidust ning korraldadakse selleks akadeemilisi kooswiibimisi ja pidusid üliõpilas ühisettewõtete toetamiseks. Seda tehakse ühel ajal Tartuga ka kõigis eesti linnades, kus on akadeemilist peret s. o ülikooli lõpetanuid ja üliõpilasi.

Ka Haapsalu linnas elutsevad ja tegewad inimesed, kes Tartu üliõpilasperre kuuluwad, kawatsewad kaasa minna üliõpilaskonna üldettewõttega, mis puhul kawatsetakse korraldada märtsi kuul suurem akadeemiline ball.

Selle edukaks läbiwiimiseks ja pidutoimkonna koostamiseks on kolmapäewaks 14. weebruariks kokkukutsutud Ühisgümnaasiumi ruumes kõigi asjasthuwitatute wilistlaste ja tudengide nõupidamine. Koosoleku algus kell 17.

Lääne maleva suusavõistlused Ristil.

Kaitseliidu Lääne maleva korraldab 25. ja 26. veebruaril s. a. maleva suusavõistlused Ristil.

Kavas on ettenähtud suusatamine vanadele ja noortele eriklassides, samuti võistlus algajaile ja naiskodukaitsjaile. Tee pikkus, mis võistlejail läbistada tuleb, on 2 kilomeetrist kuni 30 klm.

Suusavõistlustest osavõtjaile antakse ka kohapeal naiskodukaitsjailt toitu.

Kuna meil eriti just kaitseliit propageerib ilusamat talvesporti suusatamist, siis peaks olema Lääne maleva algatus ja ettevõte sel alal kõigile malevlastele teretulnud.

Saaremaa neiu suri külma.

Wilsandi, 12. weebruaril. 9. weebruaril leiti Saaremaal kolme kilomeetri kaugusel Undwa külast surnukkülmanuna sama küla elanik 24- aastane Rosalie Mäeots. Leidjaks olid kaks jahimeest Willem Grün ja Paul Krause.

Rosalie Mäeots oli läinud 8. weebr. metsa männikäbisid korjama, et neid müüa metsawalitsusele seemnete saamiseks Ilm aga muutus hiljem halwaks Neiu oli läinud siis lähedasse külla halwa ilma eest warjule, kuid et torm ja lumesadu ei lakanud, siis alustanud ta ikkagi teekonda kodu poole. Nagu mahajäetud esemeist näha, on Mäeots teel puhanud, kuid wiimaks wäsinud ja jäänud teele.

Haapsalu gaidide 10. a. juubel.

Haapsalu gaidid pühitsesid laupäeval 10. skp. oma kümnendat aastapäeva. Sel puhul Ühisgümnaasiumi väikses saalis korraldatud koosviibimisel ütlesid tervitussõnu gaidide maleva vanem pr. Lossmann ja Skaudi Sõprade Seltsi esimees major Baumann. Ka traaditeel oli saabunud rohkesti tervitusi. Koosviibimine jättis osavõtjaile parima mulje.

Täna päikesevarjutus.

Varjutus on näha Aasias, Austraalias ja Ameerikas.

Täna öösel vastu kolmapäeva, 14. veebruaril, on täieline päikesevarjutus, mida meie ei saa muidugi mitte näha. Varjutus on nähtav idapoolses Aasias, India ookeani ida osas, Sunda saartel, Austraalias, Vaiksel ookeanil, ka Ühendriikide, Kanaada ja Alaska rannal.

Varjutuse vaatlemiseks on teadusemehed valinud välja Morloki saare Karoliini arhipelaagis, kus täieline varjutus peab kestma 2 minutit 9 sekundit. Juba kolme nädala eest sõitis Tokiost sinna Jaapani ristleja „Kasuga“ teadusliku ekspeditsiooniga — Jaapani, Inglise ja Ameerika astronoomidega, kellel kaasas rohkesti täpsaid instemente. Ekspeditsiooni peamiseks ülesandeks on Einsteini relatiivsuse teooria kontrollimine. Teadagi peab ilm varjutuse ajal ilus olema ja taevas täiesti selge, sest muidu on ekspeditsiooni töö ja vaev kõik asjata.

Saabus Nõukogude uus saadik.

Nõukogude liidu uus saadik Eestis, Aleksei Mihailowitch Ustinow, jõudis esmaspäewa warahommikul Tallinna. Lõunal tegi uus saadik wisiidi wälisminister Seljamaale. Lähemail päewil annab ta oma wolitused üle riigiwanemale.

A. M. Ustinow on sündinud 1879. a. Lõpetas 1904. a. Moskwa ülikooli ajalooteaduskonna ja 1917. a. Zürichi politehnikumi agronoomia alal. Oli 1917—1920. a. keskkäidesaatwa komitee liige, mille järele siirdus diplomaatilisele alale. 1921—1924. a. Ustinow oli Berliini saatkonna esimeseks sekretäriks. 1923. a. ta juhatas Punase- Risti missiooni Prantsusmaal. 1924—29. a. Ustinow oli täiewoliliseks saadikuks Kreekas, 1930—1932. a. wäliskomissariaadi esindajaks Taga-Kaukasuse sõderatiiwse liidu walitsuse juures. Wiimati Ustinow oli tegew Lenini nimelise põllumajandusliku instituudi juhatajaks Moskwas, kust ta nimetati saadikuks Eestisse.

Prantsusmaal üldstreik.

Post, telegraaf ja telefon seisawad. Trammid ja omnibused ei liigu. Teatrid ja kauplused suletud.

Pariis, 11. weebr. Täna pecti kogu Prantsusmaal tööliste koosolekuid protestiks „tagurlise walitsuse ja werejanulise politsei“ wastu. Need koosolekud olid ühtlasi ettewalmistuseks

24-tunnilisele üldstreigile,

mis üldise tööföderatsiooni poolt homseks on wälja kuulutatud „kõigi ausate inimeste, tööliste, talupoegade, haritlaste, käsitööliste ja poepidajate tunnete wäljenduseks, kes soowiwad, et tehtaks lõpp skandaalidele ja wangistaks kõik kelmid“. Uulttsarahutusi on karta ainult kommunistide poolt.

Uuel siseministril Albert Sarraut'l oli eile õhtul Seine'i prefektiga ja Pariisi sõjawõimude esindajatega nõupidamine, kus otsustati wõtta tarwitusele abinõusid wõimalike rahutuste ärahoidmiseks esmaspäewal. Pariisis on walitsusel käsutada 27.000 politseinikku ja 18.000 sõdurit, liikuw kaardiwägi ja wabariiklik kaardiwägi arwamata.

Üldine tööföderatsioon kutsub töölist näitama rahuliku wäärikusega oma kindlat tahet wastu panna „Prantsusmaa“ hitlerlastele ja demokraatia waenlastele“.

Kompetentsed waatlejad awaldasid täna õhtul arwamist, et homsest

üldstreigist wõtab osa umbes 80 protsenti kogu Prantsusmaa töölisest.

Kõige täielikum arwatakse streik saawat postiametkonnas, kuid walitsus on teinud korraldusi, et kirjakastid tühjendatakse sõdurite poolt 2—3 korda päewas. Kirjad sorteeritakse, kuid wälja wist ei kanta. Homme Pariis jääb esimest korda 15 aasta jooksul

ilma ajalehtedeta.

Taksiautode juhid jatkawad oma streiki. Maa-alusel raudteel tahetakse piiratud liiklemist pidada wabatahtlike abil. Omnibuste ja trammide liikumine pannakse täielikult seisma. Telegrammid kantakse kätte hädaabiga, kuid rahwuswaheline telefoniteenistus hoitakse wist normaalsena. Streigist wõtawad osa ka kõigi ministeeriumide ametnikud.

Endiste ülemjuhatajate eluviisidest

kirjutab „Wõitlus“ nr. 18 järgmist:

„Endisi ülemjuhatajaid, eriti neid, kes maailmasõja wõitnud, riigi ja oma isamaa päästnud, ümbritseb nende kodumaa imetluse, tänuliikuse ja aukartusega. Ka nad ise hoiawad endid harilikult sel kõrgusel, olles teadlikud oma teenetest isamaa wastu.

Wana Rooma eeskujul tõrjuwad nad tagasi kulla ja wara. Isamaa on midagi palju kõrgemat kui maised warandused, ja mitte nende pärast ei ole nad oma isamaad teeninud.

Maailmasõja wõitja marssal Foch suri hiljuti. Ta matsid kogu Prantsusmaa ja kõigi liiduriikide rohkeawulised esindused. Foch oli warsti pärast maailmasõja puhkemist kaotanud lahinguwäljal oma ainsa poja ja oma wäimehe. Nad langesid auwäljal ühel ja samal päewal

Sõja lõppedes wõttis parlament wastu ainult kaheparagrahwilise seaduse: „Kodanik Clemenceau ja marssal Foch on hästi teeninud isamaad. See seadus tuleb panna üles kõigis riiklikes ja omawalitsuse asutustes.“ Ei muud midagi, ei juuri autasusid, mõisaid ega maid.

Foch elas kuni surmani oma wäikeses talus, ei teinud kellegagi äri ja elatas ennast kirjatöist.

Ja Clemenceau ise, see „Wõidu isa,“ kes oma raudse tahtmisega oli Prantsusmaa wiinud wõiduni? Ta ei olnud ühegi aktsiaseltsi direktor, ei äritsenud. Ta oli waene, ei olnud tal mingit liikumatut warandust, kuni surmani elas ta Pariisis wäikeses korteris, mille oli endale aasta 40 eest üürinud peaministrina ja eraisikuna. Ta elatas ennast ka kirjatööst. Ja kui ta suri, jättis ta pärandusesse ainult saamata jäänud honoraari oma wiimase raamatu eest.

Prantsusmaa, kes küll nuriseb, et ta oma suurte meeste eest wähe hoolitseb, oleks aga wäga imestanud, kui Foch ja Clemenceau, oma nime tarwitades, oleksid äriettewõtetesse läinud, koguni neisse, kes riigi käest midagi weel saada tahawad. . . Ja mitte ainult imestanud.

Marssal Hindenburg ei wõitnud küll sõda, aga kaotus ei tulnud ka ka tema pärast. Tema suureks teeneks jääb weel, et frondi kokkuwarisemisel sõjawäe ter elt koju wiis. Ta on ikkagi Saksamaa suureks meheks, mida tõendab juba tema presidendiks walimine. Ka tema elas pärast sõda oma kodulinnas täitsa tagasihoidlikult wäikeses willas, ega seganud ennast ärisse.

Marssal Pilsudski, Poolamaa looja ja päästja ja ülemjuhataja, on otse kuulus oma wähenõudlikkuse poolest. Ta ei teinud äri ega ka wõlgu, waid elas Warssawi ligidases wäikeses majakeses ja elatas oma perekonda ja ennast ainult kaastööst ajalehtedele.

Mannerheim, ülemjuhataja Soome wabadussõjas, elab tagasihoidlikult ega pole seganud end äridesse.

Nii elawad ülemjuhatajad suurte ja jõukate rahwaste juures. Ja selle järele hindawad neid ka rahwad“.

Hiidlaste surmasõit merel.

Kolm hobust ja rege uppus. Üks meestest langes ohvriks külmataadile.

Neljapäewal kella 4 paiku p. l. olid Haapsalust koju poole sõidul Suuremõisa walla Kreisi talu peremees Peeter Koppel ja tema kaks poega Aleksander ja Konstantin. Et ilm oli wäga tuisune, eksisid mehed Wormsi ja Heltermaa wahel õigelt teelt ja sattusid lahtise wee piirile, kus jää oli nõrk. Jää murdus ja hobused wajusid ühes meestega külma wette. Suure rabelemise järele mehed pääsesid wiimaks jääle ja jatkasid reisi jalgsi koju poole.

Teel suri Aleksander Koppel külmetuse tagajärjel. Laip jäeti jääle ja isa ühes teise pojaga jõudis koju alles reedel. Politsei tegi korralduse laiba äratoomiseks.

Vabadussõjalise rahvaliikumise võidukäik ja selle põhjusi.

Anname allpool ruumi kirjutisele meie lugejate ringest.

Lähenewad uue riigiwanema ja riigikogu walimised. Wõitlus erakondade ja wabadussõjalaste kandidaatide wahel töötab tulla pinew. Kolm „lahingut“ on läbi ja wõiks loota, et on mõndagi õpitud. Kahjuks ainult „wõiks,“ sest jatkub endises stiilis sisuliselt mittemidagi ütlew „nokitsemine‘ wabadussõjalaste liikumise ümber, kuna ometigi eeskätt tähtis wõiks olla, mis on iseendast wabadussõjalaste liikumine ja millest on tingitud wabadussõjalaste rahwaliikumise edu.

Wiimane erakondlaste läbikukkumine rahwahääletusel peaks küllaldaselt tõestama, et rumalaks naljaks pole siin enam asja, et wabadussõjalaste liikumine mingil tingimisel pole mõni „äpardanud“ meeste wõi „neljamehe“ liikumine ja et rumala ratsutamisega sirk-sõdurite seljas Hitleri rahade ja landeswehriga ei weenda weel kedagi, sest eesti rahwas on jelleks küllalt kultuurne ja teadlik, et mitte leppida ainult põhjendamata kahtlustamiste ja naernwääristamisega, waid nõuab ka midagi olulisemat ja üle kõige asjalikkust.

Peaks ometi kord jatkuma head tahet näha asja niisugusena kui ta tõeliselt on ja samawõrra awameelsust tunnistada, et tegemist pole siin mitte „äpardanud meeste,‘ waid rahwa enamuse usaldusawaldusega uutele juhtidele. Samuti kui Luther pole reformatsiooni teinud, waid reformatsioon tegi Lutheri — nii on rahwusriiklik ärkamine annud eluõiguse wabadussõjalastele ja nende juhtidele.

Pärast wiimast rahwahääletust waewalt wõiks teistsugust järeldust teha. Sest kas tõesti wõis üks wäike nädalaleht ja mõned maakondlikud wabadussõjalaste päewad nii rängalt lüüa sellist suurt ja hästi komplitseeritud propaganda aparaati, mis riigikogu kawa eest tulle läks, — kui siin millegi rohkemaga poleks tegemist, kui näputäie „isehakanud juhtidega“ nagu „Waba Maa“ oma jaburdusest arwab. Kunagi mitte!

Rahwas on nähtawasti millegi jaoks küps, — mida aga kahjuks ei taheta näha, — ja moodustab endast wõrdlemisi ühtlase ja terwiliku liikumise, mille selgrooks osutuwad wabadussõjalased ja peamiselt just see osa wabadussõjalasi, kes koolipoistena täis isamaalikku waimustust kunagi rindele tormasid

Koolipoisteft on nüüd mehed saanud, kuid wabadussõjaaegne entusiasm on neis nähtawasti säilinud ja kisub ka teisi kaasa. Teiste sõnadega, — wabadussõjalaste liikumine on meie noorte liikumine, kes nüüd aastatesse jõudes nõudwad endile riiklises elus wäärilist osa ja endi tõekspidamiste realiseerimist.

Et see liikumine nii kiiresti nii jõuliseks on saanud, selleks on suurel määral kaasa aidanud erakondade ja nende lehtede käitumine

Wabadussõjalasi on püütud naeruwääristada, on koheldud neid üleolewalt, halwakspanewalt, — nii et laiemais ringkondis on neist saadud weendaw mulje kui tagakiusatawaist õige asja eest. Sellise taktikaga on wabadussõjalaste ridadesse juhitud isegi suurimaid skeptikuid ja muidu poliitilis-ideelistes küsimustes indiferentseid kodanikke.

Sest massipsühholoogia kaldub juba ikka selle poole, kellele ta arwad tehtawat ülekohut, kui weel see arwataw ülekohus teda ennast kas wõi kaudselt riiwab.

Õigeaegne asjalik ja korrektne suhtumine wabadussõjalastesse kui omawäärsetesse oleks ehk paremine wõimaldanud nendega ühise keele leidmise ja see liikumine loodetawasti oleks siis ka wõtnud ehk leplikumad toonid, kuid päris tagajärjeta see waewalt oleks lõppenud, kui arwestada seega, et seda liikumist kannab rahwa hinges peituw kibestunud pettumus, põhjendatud rahulolematus ja protestiwaim, mis satisfikatsioonita ei wõi jääda.

Kahjuks wabadussõjalasi pole tahetud mõista ja tänapäewani jatkub endine taktika, millega on aidanud haawunud nooruslik entusism areneda õigeusklikuks fanatismiks, mis ei tunnista enam mingit kompromissi „paganatega.“

Ja nüüd seistakse tõsiasja ees, et wabadussõjalased ja nende pooldajad osutuwad jõuks, millele teist wõrdset Eestis kunagi pole olnud ega pole ka nüüd.

Wanad ja noored on ikka omaette kaks erinewat maailma, erinewate tõekspidamistega, ega taha naljalt üksteist mõista ja tunnustada. Noored wõtawad oma asja puhta kullana ja toimuwad ülima waimustusega sirgejooneliselt ja awameelselt, olles weendunud, et õige asi wõidab.

Wanad on praktilised, nende toiminguis isiklikke momente kuna nooruslikku tuld ja usku oma asjasse asetawad tihtigi walimatud relwad.

Kui kurb-koomiline see ka pole, peab siiski konstateerima, et tihtigi relwad, mis erakondade poolt mõeldud tõsiseks ja näiliselt wäga asjalikuks wabadussõjalaste löömiseks, — on wiimastele tulnud kasuks.

Üks peatoimetaja asus lugejaile auku pähe kirjutama, et wabadussõjalaste põhiseadusega saaksime ühe partei walitsuse, wea kõigi nende pahedega, mis Ühendriikides olemas. Kui kõrwale jätta küsimus, kas see nii on wõi mitte, — üks on selge, et see kõik oli öeldud demokraatliku printsiibi kaitseks.

Meie erakondadele wõib demokraatia olla küll dogma, mille päraft lõhu kas wõi maailm lõhti, kuid sootu teisiti reageeris asjale laiem mass.

Prowintsis esines rahwakoosolekul wabadussõjalasest kõneleja. Keset kõnet küsib mees järsku: „Kas olete erakondade presidenti näinud? Muidugi ei ole! Aga mina tahan teda teile näidata!“ — ja samas wõtab puldi alt hampelmani ja hakkab seda niidist sikutama. Effekt on otse jalustrabaw. Kuulajaskond rõkkab pisarateni. Kuid tundus, et selle naeru taga peitub hukkamõistmine n. n. demokraatiale, mis kuulajaskonna ettekujutusel wõimaldab ka riiklikus elus hampelmani-tantsu, mille wastu tuleb wõidelda.

Kes on süüdi selles kurwas tõsiasjas, et inimesed ei lase endile enam wale demokraatiaga auku pähe rääkida, et selle eest tuleb wõidelda ka repressioonidega? Tühipaljas hampelman kui tõelikkuse portree lükkab kõik argumendid ümber. Ja kes on siin suurem demokraat, kas see, kes rahwale annab, mis ta eluwajalseks peab, olgu see siis kas wõi „diktaatorliku“ presidendiinstituut, — wõi jälle see, kes wägisi peale sunnib põhimõtteid, mida ajawaim ei pea enam küllalt sobiwaks?

Ebademokraatlise wõitlusega demokraatia nimel on praeguwalitsew wõim ise kaasa aidanud enda wastu kõwendada wõitlusrinnet, mille läbimurdmine osutub wõimatuks, kui weel wähegi arwestatakse rahwaga. Sest senised kogemused näitawad, et iga wäiksem repressioon wabadussõjalaste suhtes, — annab neile tuhandeid ja kümneid tuhandeid uust pooldajaid. Mitte asjata ei juubeldanud wabadussõjalased, kui liikwele pääsis kuuldus, et Tõnissoni walitsusel olewat kawatsus paarkümmend nende juhtiwat meest pokri pista.

„Peremees majja,“ — see karje sunnib end otse ürgjõuliselt esirinda ja annab wabadussõjalaste liikumisele järjest uut elumahla. Just sellest punktist tuleks haarata wabadussõjalaste küsimust.

Et meil üldine suur rahulolematus walitseb ja üha kaswab, — selle wastu ei saa waielda. See ei rauge palju ka siis, kui jookswad päewamured peaksid mingi ime läbi leidma lahenduft ja kui selle ümbert pisemgi liialduse hilp maha koorida.

Ei saa ikka salata, et meil nii mõnigi asi rängalt wiltu on tehtud, kuigi wäga hästi teati, et rahwa tahtmine on sootu wastupidine.

Ja kui need wäärnähted, mis rahwale lihasse ja luusse lõiganud, — on massid wabadussõjalaste lippude alla wiinud uue põhiseaduse nõudmisega ja nende riigiwanema walikuga, — siis oleks ikkagi ekslik arwata, et siin tegemist wõitlusega põhiseaduse kui niisuguse pärast. Ei kaugeltki mitte! Wõetagu ainult waewaks liikuda weidi rohkem rahwa hulgas, siis wõib ometigi tuulda, et seal küll wähem on juttu põhiseadusest, seda rohkem aga kirumist erakondade niiöelda „wana-kaardiwäe“ see on isikute arwel.

Rahwale on selge, et uut põhiseadust peawad tegelikku ellu rakendama ainuüksi need mehed, kelle õlul, kandel ja waewal see läbiwiidi. Seepärast on ka igale arusaadaw, miks wabadussõjalaste rahwaliikumise juht Kindral Larka omab kõige enam pretensioone tulewase riigijuhi kohale.

Eesti rahwa parem osa, kes wõitis sõjas wälise waenlase, on astunud nüüd wälja oma sisewaenlaste wastu. Ja head wõitlejad tahawad anda omast parima — juhi — kes wõitjana pühitseks rahwa usaldusest ja teda wiiks raskelt wõitluswäljalt rahulikule riiklikule ülesehitamise loowtööle.

Bridžiturniir Haapsalus.

Haapsalu bridžiharrastajate peres on liikuma hakanud mõte — välja selgitada Haapsalu parim paar. Selle huvipakkuva küsimuse lahendamiseks on lähemal ajal oodata paaridevahelist turniiri. Lähemast üksikasjust teatame eraldi.

Keda valida riigivanemaks?

Viljandi ajaleht „Uued ajad“ kirjutab:

„Erakondlik ajakirjandus püüab tulevase riigivanema ametit muuta kui mingiks autasu annetuseks selle ametikandjale sõjaaegsete teenete eest. Kuid niisugune vaade on täiesti ekslik, kui mitte naiiv. Riigivanema amet ei ole mitte mõni orden, mida võib annetada suurele tulundustegelase endiste teenete eest, vaid see amet on määratud selleks, et selle kaudu toimuks meie riigijuhtimine uue põhiseaduse vaimus ja seda kohta väärib mees, kes selle põhiseaduse maksmapanemiseks ka kõige rohkem on ära teinud.

Meile ei tule mõttessegi kellegi sõjalisi teeneid vabadussõjas alahinnata ega maha teha, nagu seda teeb erakondlik ajakirjandus järjekindlalt porri tallates isegi vabadussõjalaste ausa nime ja irvitades inimeste kallal, kes neid ideid, mille nimel vabadussõda peeti, tahavad edasikanda tulevastele põlvedele ja nimelt — rahva ühtluse ja rahvusliku iseseisvuse idee. Nende meeste teeneid kelle õlul vadadussõda läbi viidi, meie ei eita, need jäävad ajalukku ja elavad edasi kuni püsib meia rahvus.

Kuid riigivanema valimise aluseks ei ole mitte üksinda vabadusõjaaegsed teened, vaid ka need teened, mis isik on ülesnäidanud ja ettevõtnud meie sisepoliitllise elu tervendamiseks, mis on samasuguse kaaluva tähendusega kui vabadussõdagi. Ja selleks kaaluvaks teeneks on kahtlemata põhiseaduse muutmise teene.

Ja teened on täiel määral olemas kindral Larkal, seepärast on täiesti aluseta erakondliku ajakirjanduse laim nagu ei oleks kindral Larkal mingisuguseid teeneid.

See, mida ei suutnud meie suurte teenetega riigimehed kõik kokku, vaatamata riigivõimu ja ajakirjanduse toetusele, vaid olid sunnitud mitmel korral allavanduma — seda suutis kindral Larka üksinda oma organisatsiooniga. See atestatsioon ja tunnistus kindral Larka tööle, mis anti rahva poolt 16. okt. rahvahääletusel, jääb püsima ja seda ei suuda hävitada ükski vastaste võte ega laim.

Juhtida võitlust aastate vältel uue põhiseaduse eest kogu erakondliku võimu vastu ning isegi riigivõimu kiuste põhiseaduse muutmine läbi viia, sellel kujul nagu ta praegu maksab, on teene mida ühelgi meie poliitilisel tegelasel kindral L a r k a l e vastu seada ei ole.

Põhiseaduse muutmise läbiviimine vabadussõjalaste liidu poolt annab tunnistust selle juhi võimetest, võimetest mida isegi vastased peavad tunnistama ja ütlema et vabadussõjalaste organisatsioon on juhitud geniaalselt.

Kui kindral Larka on olnud suuteline juhtima põhiseaduse läbiviimise võitlust ja on tabanud õiget rahva tahet, siis see on ühtlasi tunnistus tema võimeist ning kindlustus selleks, et ainult temas võime leida õige rahvatahte teostaja.

Haapsalu Meeslaulu Ühingu kontsert

peeti 11. veebr s. a. Ühisgümnaasiumi saalis.

Kui kuskil midagi väheväärtuslikku või keskpärast sünnib, siis ei suuda ruumid rahvast mahutada.

Pühapäeva õhtul oli aga gümnaasiumi saalis rahvast hõredavõitu; oleks võinud soovida rohkemat osavõttu, kuid ega rahvas siis ei tule, kui pakutakse hääd eeskava ja seda eeskava ka meisterlikult ettekantakse.

Haapsalu Meeslaulu ühingu koor teenib täit tunnustamist. Kel oli juhus seda koori kuulata mõned aastad tagasi, see märkab määratut vahet selle vahel mis oli ja selle vahel, mis ette kanti pühapäeva õhtul. Üldist effekti aitas tõsta hea laulude valik ja sooloettekanded. Erilist kiitust sai šarmantne proua Pinding (sopran). Tänades lillede eest naeratusega ta kordas publiku tormilise aplausi peale oma laulu veelkord. Mitte vähem tunnustust leidsid härra Pinding ja härra Reinhold.

Meeldivat vaheldust ja kunstilist naudingut pakkusid härrad Mendik (viiul) ja Teder (klaver), kes oma virtuoosliku mänguga köitsid publikut.

Kõigi selle üle valitses helilooja C. Kreeki juhtiv ja asjatundlik käsi.

Jääks soovida, et Haapsalu Meeslaulu ühing korraldaks sagedamini sarnaseid kontserte.

Iga tõsine Eesti mees ja naine tellib **„Lääne Teataja“,** sest see on ainuke ajaleht Läänemaal, mis ilmub uue põhiseaduse vaimus.

Naine, kes oli salakuulaja.

2. Karl Nergeri romaani järele vabalt V. B.

Valdköppenile lõppes see elu selle päevaga, mil tutvunes Alexaga. Ta katkestas läbikäimise kaasteenijatega, nii palju kui teenistus lubas, istus palju kodus ja uuris salalise iseloomuga raamatuid.

Siis algasid suured manöövrid.

Nad peatusid ühel päeval mõisas, mille omanik endine rittmeister, kes üliönnelik oli, nähes jälle omas majas mundreid, kostitas külalisi väga uhkelt. Ta korraldas õhtul kaardimängu. Noored ei saanud keelduda majaperemehele. Erich tormas mängu sarnase innuga, nagu tahaks ta saada kätte, milles jäänud vahepeal maha. Kui lõpetati, olid nad suures kaotuses. Oli võimatu saada kuskilt summat kaotatud raha väljamaksmiseks. Mõlemad olid vaeslapsed üleskasvatatud sõjakoolis. Pidid lahkuma sõjaväest. . . Neli nädalat hiljem saabus neile kutse ilmuda määratud ajaks paleesse nr. 182. Kutsele järgnedes nad leidsid eest sihvaka härra, kellest võis tunda kohe ohvitseri. See seletas neile kohe lühidalt ja selgelt, neil olevat väljavaateid jälle astuda teenistusse, kui nemad muretsevad vajalikke teateid. Raha ei tähenda siin midagi.

Tummalt vaatasid sõbrad üksteisele otsa. Võõras mees astus akna juure ja silmitses liikumist tänaval. Varsti pööras ta ringi.

„Kas tohin arvestada teiega, minu härrad?“ Küsis ta järsku.

Erich Valdköppen lõi kannad kokku „Just nii!“

Hans Heilsberg järgnes temale. Nad said uued passid suurema rahasumma ja käsu sõita Venemaale, Poltava linna. Neile anti tähtsaid ülesandeid ja juhtnööre.

Kümne nädala pärast nad saabusid Venemaale kolmekesi, sest D-rongis kohtasid Alexat. Erich Valdköppen oli meeleheitel. „Tean, sina lähed hädaohtlikule tööle,“ seletas Alexa rahulikult, „sellepärast tahan olla sinuga“.

Kuid nende kavatsused nurjusid. Viiendal nädalal vangistati Erich, kui ta pidi ostma ühelt võõralt, salajased plaanid ja joonistused uuest kindlusest. Ettevaatlikult nad elasid lahus ja kohtasid linnas, nagu juhuslikult. Kaks päeva suutis Hans hoida hirmsat teated salajas. Siis aga pidi ta avaldama seda ettevaatlikult Alexale. Kohe esimeste kogelevate sõnade järele vaatas Alexa talle teravalt silmi. „Hans ütelge mulle kõik!“

Hans teatas siis, et Erich Valdköppen olevat vangistatud omas toas, „Petrovski“ hotellis ja kohe viidud kindluse vangla. Alexa ei karjunud ega tuikunud. Tema küsis ainult: „Kas ta pääseb sealt?“

„Aga muidugi,“ kinnitas Hans kohe, „kui nemad üldse julgevad kinni hoida teda sarnase väikese asja pärast, siis see kestab ainult mõni päev.“

Alexa vaikis. Kui nemad järgmisel päeval kohtasid, jälle „kogemata“, küsis Alexa ainult: „Mida teete tema päästmiseks?“

Hans vaatas üllatanult naise otsa: „Alexa, teie olete liiga kartlik, oodake mõned päevad, siis —“

„— on juba liig hilja!“ segas Alexa vahele.

Mahalööduna silmitses Hans teda.

Alexa toetas Hansu käele:

„Mina loodan täiesti teile!“ Naine ei suutnud siiski alla suruda kerget värinat hääles.

Heilsberg asus tööle. Kolme päeva pärast istus ta ometi kord ühe vangivahiga koos. Kaheksandal päeval nõustus see viimaks viia Erichile kirja. Veel teine valvur meelitati kaasa. Viimasel ööl pidi Erich põgenema. Kuid Valdköppen viidi üle teise kongi. Äraostetud valvurid olid ametis teisel korral. Kui tõusis päike, kuulis Hans, kindluse lähedal, püsside kogupauku.

— — —

„Homme hommikul läheb teie rong Kiievist“, ütleb Hans raskelt. Tema silmad rippuvad ikka Alexa küljes. Hans ei olnud veel kunagi nii vaimustatud tema ilust. Ta tabab ennast soovidel, mis panevad kihama tema noore vere. Vägisi sunnib ta ennast rahule.

„Ja teie Hans?“ — „Mina sõidan varsti järele!“

„See ei lähe. Teie peate tulema minuga. Kas pean siis kaotama ka teid.“

Jälle mässab mehe veri. „Võimatu Alexa! Kui nemad üldse kedagi kahtlustavad, siis olen mina see.“

Alexa viskab pea kuklasse: „Teie sõidate homme kaasa, ehk jään mina ka siia.“

Hans näeb sädemeid Alexa silmis ja kumardab. „Mina olen kell kaheksa jaamas“. — — —

Sõjavabriku peahoones istub koos salk mehi. Närviline vaikus valitseb koosolekul. Kolonel Matvejev võtab sõna: „Mina ei saa aru teist, mu härrad!“ põrutab ta „Olen selgitanud teile asjakäigu täsidust. Teil on küllalt võimu, nende mõlemi vangistamiseks, kuberneri erilise käsuta.“

Direktor silitab pikalt oma täishabet.

„Mina aga olen selle poolt, et mitte tuua enam avalikkuse ette seda piinlikku lugu. Oleme saavutanud oma sihi Saime tagasi salajased paberid ja üks salakuulaja maksis oma eluga selle jultunud katse eest. Parem sulgeme aktid.

Kolonel naeratab kurjakuulutavalt. „See on teie arvamine. Ühe ametniku vastus, kes ei taha teha asjast palju kõmu —“

„Mina palun teid väga!“

„Vaieldes sõnade üle, kaotame ainult aega. Mina nõuan mõlema sakslase vangistamist ja palun teid toetada minu nõudmisi kuberneri juures.“

Direktor mängib sulepeaga. Tema arvates on tehtud kõik, mis tarvis. Milleks siis veel nii palju sekeldusi temal on olnud neid juba küllalt. Ta ei armasta neid, sest et neil on väga halb mõju tulevikule.

Kolonel haarab telefonitoru.

„Mina pööran nüüd ekselentsi poole ja palun härraseid rääkida minu kasuks. Lubage mainida veel, tean kindlasti, et kõrgemal suhtutakse vägagi heatahtlikult energilisele ja kiirele algatusele!“

— — —

Viis minutid enne rongi väljumist saabub Alexa jaama. Hans ootab teda kannatamatusega. Ta tellis tühja kupee. Alexa pakub talle kätt ja läheb oma kohale. Vedur hõikab läbilõikavalt ja pikkamööda lahkub rong jaamaesiselt. Alexa seisab akna juures. Rong sõidab kaares ümber linna. Kindlus ühes vanglaga ilmuvad nähtavale. Alexa liigutab huuli, kuid Hans ei saa temast aru Kaheksa tundi hiljem saabub rong Kiievi. Nad ei ole rääkinud ainustki sõna. Alexa on sulgenud oma silmad. Tunnise peatuse järgi sõidab rong edasi. Veel kolmkümmend tundi Austria piirini. Ikka veel valitseb vaikus nende vahel. Hans ei tea, kas Alexa magab; ta istub, kui kivistunu mehe vastas.

„Alexa!“ algab Hans, et katkestada suruvat vaikust.

„Teie peate ennast kokkuvõtma. Terve elu on teil ees!“

Alexa ei vasta. Hans julgeb silitada tema valget käekest.

„Homme vara, kell 5 hommikul oleme üle piiri.“ Ei mingit sõna kaaslaselt. „ütelge ometi mõni sõna, Alexa!“

(Järgneb).

PÕLLUMAJANDUS.

Kana haigusi ja rawimiswahendeid.

Täid.

Kanade täid, wäikesed, kollased, elawad loomad, pesitsewad tiibade all ja kloaki ümbrujes. Hää wahend täide hävitamiseks on „Flit". Seda tuleb aga pritsida wähe wastupidi sulgedele, muidu lõhub naha. See wahend on aga meie oludes kallis, samuti ka „Destroier". Riputame kanale sulgede wahele tulilille pulbrit, või tubakalehe tuhka. Riputamisi korrata, kuni söödikud kaowad.

Wereimejad.

Need on söödikud, kes elawad päewal seina ja õrre pragudel, öösi tulewad kanade werd imema. Selle wältimiseks teha õrred siledast puust. Pragudesse pritsida petroleumi. Kanade öösine ja õhtune õrrel nokitsemine on eelduseks, et nad kannatawad söödikute käes. Parimaks abinõuks ruumide hoolas puhastamine ja õrte pesemine.

Kana sisehaigusi.

Kõwapugu.

Haigus tekib kuiwa wilja söömisest, mis paisudes pugu lihased liigselt wäljawenitab, nii et nad enam pugu kokkutõmbumist ei wõimalda. Toit ei pääse edasi. Anda kanale sisse 2–5 tilka soolhapet teelusikatäie piparmündi teega; soolhape edendab seedimist. Seda korrata 2–3 korda päewas, pugu õrnalt masseerida. Kui see tagajärgi ei anna, tuleb pugu lõigata. Pugult kitkume suled maha ja lõikame puhta, terawa noaga läbi kahe pugu naha 3–4 cm. pikkuse haawa. Nüüd eemaldame läbi awause pugust toidu, õmbleme haawa siidiga kokku ja määrime joodiga üle. Kana tuleb nüüd paar päewa näljutada, muidu wõib pugu haaw halwaks minna. Toiduks anda leotatud riisi, mitte teri. Kana paraneb kiiresti.

Pehmepugu.

Pugu on paisunud, sarnaneb, pehmele kummipallile. Haigus tekib limanaha põletikust, mida omakorda kutsub esile hallitanud toit ja külmetamine, eriti noorte kanade juures. Seda wõiwad tekitada ka pikad rohukõrred, mis edasi ei pääse ja käärima lähewad. Tuleb kõrwaldada pugu sisu noka kaudu.

Hoida kana jalgupidi, pea all, pugu masseerida. Kui oksendus ei järgne, tuleb teha pugu loputamine. Ajame peenikese wooliku söögitoru kaudu pugusse ja walame wooliku läbi wett sisse. Masseerida, ja lasta wesi ühes toiduga wälja. Seda korrata kuni pugu tühi ja kuni wesi jääb puhtaks.

Kohe kui märkame, et kana on norus, lisada joogiweele soolhapet. (wesi hapuka maitsega). Teisi pugude haigusi on raskem kindlaks teha. Kana on norus, ei söö, wäljaheited on walkjad wõi rohekad. Haigus tekib liiga walgurikkast toidust wõi külmetusest. Joogiweele lisada wasewitriooli lahu. 10 kana joogiweele päewas 1 spl. küllastunud lahu. Seda joogiwett anda ka kõhu lahtiolekul. Haige kana eraldada teistest ja panna sooja ruumi.

Iga sulast ei tohi usaldada.

Läinud aasta sügisel kauples Paatsalu wallas ja asunduses elutsew Mihkel Wesker omale sulaseks kellegi Saaremaa poisi. Poiss tegi tööd ja peremees oli temaga rahul. Ühel ilusal hommikul aga leidis Wesker, et sulasepoiss oli öösel ära auranud ja ka peremehe riidehilbud kaasa wiinud. Samuti oli sulane enne lahkumist rewideerinud kaasteenija Wiiu Oks'a rahakotti ja sealt mälestusels wõtnud 10 kr. paberraha. Pikemaaegse otsimise järele sattus kelm sulane Kuressaare politsei pihku. Selgus, et tema nimi oli Iwan Maripuu kõigest 20 a. wana, kuid juba 7–8 korda warguse ja muude kelmuste eest karistatud. Weskerilt warastutud asjad oli Maripuu wahepeal Tallinnas ja Wiljandis realiseerinud. Waras saadeti Haapsallu, kus kriminaalpolitsei tema paigutas wanglasse — sinna waraste ülikooli — omal erialal täienema.

PERENAISE NURK.

Mida valmistan täna lõunaks?

Kaalika ja kruubi supp.

Ained 6 inimese jaoks: 3 liitrit vett, 300—400 gr. soolast sealiha, 150 gr. kruupe, üks keskmise suurusega kaalikas, veerand sellerit, 1 petersell, 5 tera musta pipart, pool liitrit kartulalõike, 1 supilusikatäis võid (pool tassi rõõska koort).

Valmistamine. Liha pesta ja asetada külma vee ja kruupidega väikesele tulele. Kui liha on hakanud keema, tuleb vee peale kogunenud vaht vahukulbiga ära riisuda. Siis lisada puhastatud ja tükeldatud supijuured (seller, petersell), samuti pipar ja tarvilisel korral ka sool. Nüüd puhastada kaalikad, lõigata tükkideks ja keeta teise nõuga, vähese soola vee sees pehmeks. Kui kaalikad on juba pehmeks keenud, hõõruda nad läbi sõela. Kui liha juba pehme, siis tõsta ta supist välja ja lõigata väikesteks tükkideks. Lisada leemele juurde tükkideks lõigatud kartulid, samuti läbi sõela hõõrutud kaalikad ja keeta, kuni kartulid on pehmed. Lisada juurde või ja tükeldatud supiliha. Supp võtta tulelt ja tõsta tirinasse, mille põhja on enne pandud rõõsk koor. Kanda tuliselt lauale.

Piimakissell.

Ained 6 inimese jaoks: pooteist liitrit piima, pool teeklaasi suhkrut, (100 gr. hakitud pähkleid), 130 gr. kartulijahu, maitseks vaniliini üks kümnendik osa ühegrammilisest pakist. Lauale üks klaas haput keedist.

Valmistamine. Piim keeta. Lisada juurde hakitud pähkleid (võivad ka ära jääda). Lisada suhkrut Kui suhkur on sulanud, tõsta kastrul tulelt, lisada külma piimaga niisutatud kartulijahu juurde ja tõsta kastrul uuesti parajale tulele, kusjuures tuleb kisselli vahetpidamata segada ja hoida tulel kuni keemiseni (mitte keema lasta minna). Lisada juurde vaniliin, segada hästi segi ja valada külma veega loputatud vaagnale ning pääle riputada vähe suhkrut, et naha kord pääle ei tõmbuks. Süüa keedisega.

Perenaine.

Paremate hobuste valimine veebruaris

Suguhobuste märkimine on Vigalas 17. veebruaril, Vigala loomaravila juures kella 11—12 ja Haapsalus 18. veebruaril, Haapsalu loomaravila juures kella 11—12.

Käesoleva aasta veebruaris teostatavale suguhobuste märkimisele võib järgneda uus märkimine alles 1935. a. ja et loota on hobusekasvatuse seaduse elluviimist k. a., mis tõstab suguhobuste väärtust tõuarenduse ja hea hobuse soetamise seisukohast vaadatuna, siis seepärast on kohane esitada märkimiskomisjonile võimalikult kõik sobivad hobused, eriti täkud.

Kes hävitas teemärgid merelt.

Teatawasti pannakse merele tee tähisteks iga 30 40 meetri järele üks kadakas wõi mõni teine puu jäässe püsti, et tuisus ja pimeduses teekäijad sihist kõrwale ei eksiks. Wana sadama ja Österby wahelt on aga kõikidest tähistest maha murtud.

Mul oli mõni aeg tagasi juhus näha, kuidas kaks härrat oma buieriga sõitsid ikka otse teetähisest üle, nagu oleks see mingi märkisõitmise sport. Nendele pakub see muidugi erilist lõbu, kuid nad unustawad ära, et nende lõbu wõib mõne maainimese elu maksta.

Wastawad asutused peaksid teetähistele suuremat järelwalwet pidama, ja nende rikkujad wastutusele wõtma; wastasel korral ei maksa üldse raha kulutada nende ülespanemisega.

— Maamees —

Passlepas leiti hobune.

10. skp. leidis Passlepas, Pärtle talu peremees Ed. Mihkelson oma õunaaiast võõra hobuse. Hobune oli ilma valjasteta. Tundemärgid: kõrv mära, kõrgus alla kaht arssinat, lakk pahemal pool, saba lõigatud. Hobuse vanadus võiks olla 15 a. ümber, Omanikku palutakse hobune ära viia.

„Salmisto" Asukülas.

Kaitseliidu Asuküla kompanii korraldab Eesti Wabariigi 16. aastapäewal aktuse Ungru koolimajas ja sama päewa õhtul Asuküla koolimajas peo, kus kohalikude tegelaste poolt ette kantakse Mihkel Aitsam'i 4-waatuslik rahwatükk 1905. aasta rewolutsiooni päewilt „Salmisto".

Loodetawasti näidendi ettekanne õnnestub, sest kaasamängiwad kõik kohalikud paremad näitlejad eesotsas pr. Siimann'i ja hr-de Rõõmus'e ning Rauendorf'iga. Tantsuts mängib Muusika ja Laulu Seltsi puhkpillide orkester hra Rauendorf'i juhatusel.

Ka südatalvel varastatakse jalgrattaid.

Hiljuti warastati Saulepi koolimaja seina ääresť samas lähedal elutsewa Hans Thalbergi jalgratas, wäärt 80 kr. Otsimisel politsei leidis warastatud jalgratta Tamme külas, Sihaotsa talus elutsewa 13 a. poisikese Johannes Rinso käest, kes sellega oli südatalwel teinud lõbusõitu. Omanik sai ratta tagasi ja waras anti wanemate walwe alla.

Tänu konstaabli agarusele, on wiimasel ajal Saulepas kõik warguséd selgunud.

Põllumees politiseerub

Kui veel aastat paar-kolm tagasi tähendati: põllumees on poliitiliselt arenematu, siis on nüüd olukord põhjalikult muutunud. Erakonnapooliitika on ise põhjustanud üldise meelemuutuse maal. Vassiti ja kupeldati seni, kuni pikaloomulise ja heasüdamliku maarahva kannatus lõpulikult katkes.

Kõnelematu lugematuist erakondlikest indriigidest, kütsid üksteisele järgnevad rahvahääletused talurahva meeled kuumaks. Ja kui siis veel kunstlikult survet avaldati (sunduslik hääletus) komplekteeritud erakondade (riigikogu) põhiseatuse muutmise eelnõu läbiviimiseks, oli valijaskonnal juba selge, kuidas käituda riigikogu eelnõuga ja milliselt suhtuda sügisel hääletusele tulevasse vabadussõjalaste põhiseaduse muutmise eelnõusse.

Juubeldus oli suur, kui rahva tahe maksma pääses kõigi takistuste ja kvoorumi kiuste. Kuulda oli hüüdeid, nagu maha erakondlus, häbi valitsevale koalitsioonile jne.

Nii lõppes möödunud aastaga põhiseaduse muutmise ajajärk. Käesolevat aastat tuleb imestada isikute ja meelsuse kohandamiseks, võimude kahandamiseks vastavalt muudetud põhiseadusele ja uuele olukorrale. See kõik nõuab poliitilist vilumust ja selget otsustamisvõimet.

Kohaliku tähtsusega valla-, alevi- ja linnavolikogude valimised on möödas. Seda suurema tähtsuse omavad eelseisvad riigivanema ja riigikogu valimised Juba praegu on maal ja linnas pinev huvi tulevaste valimiste suhtes, mis loota lased suurt elevust järgneva kahe kuu, ametliku kihutustöö aja kestel.

On kindel, et põllumees omandab selle aja jooksul muutmatud poliitilised veened ja hääletab oma parima arusaamise järgi.

Tänini polnud vaja iseseisvat mõtlemis- ega otsustuse võimet. Selle „raskuse" põlised poliitikud ja erakonnatuusad võtsid vabatahtlikult endale; olles „nii lahked" nad hoolitsesid „hästi" oma hoolealuste eest. Põllumees oli erakondadele tooraineks. väga sõnakuulelikuks võimutsemisobjektiks, andis hääle, müüs hinge sellele, kes rohkem ja paremini oskas lubada. Lubajaid leidus, leidub praegugi veel, kuid nüüd enam ei usta neid.

Mõni küsib ehk: milleks siis just nüüd peame end lööma iseseisvaks, silmapilgul mil on hädasti vaja hoolitsevat kätt ja toetavat jõudu, kui ometi ju praegugi tõotavad erakonnad üksteise võidu suure suuga ilusaid lubadusi? Sellepärast, et:

1) Erakondade lubadustest kuni 90% on jäänud täitmata, need on väljamõeldud vaid valimiseel seks kihutustööks, „hingede püüdmiseks."

2) On tõusnud vabadussõjalaste rahvalikumine, mis seisab väljaspool erakondlust ja mille sihiks on koondada kõik rahvuslik vabaltmõtlevad kodanikud ühise lipu alla, kus puuduvad saamameeste read.

3) Põllumees politiseerub. See on kõige olulisem kolmest punktist. Põllumees poliitiseerub erakondade tühjunud lubaduste ja ärkava rahvaliikumise tõttu.

Igal asjal on kaks otsa: algus ja lõpp. See on maksev ka erakondliku kihi- ja kolgademokraatia suhtes. Erakondade hävinemise otsustab lõpulikult põllumehe ärkamine poliitikaunest, kuhu olid suigutanud erakondade „pehmed" käed.

Põllumees ärkab ja süveneb poliitikasse põhjalikult, nagu kogu põlluharija rahva elu on tõsine ja põhjalik. Selle tulemuseks on erakondade kaos, lips on läbi.

—e—

Julgus kasvab.

Kommunistid ähvardavad tulla Eestisse „vanu arveid" õiendama.

— „Nojah, kui sa näed, mida seltsimehed sealpool piiri teevad — siis võid tõesti niisuguseid mõtteid hauduma hakata!"

Põhjendamatu hirm

„hulkuvate koerte ja salaküttide kaitseseaduse" pärast.

Meile kirjutatakse:

„Päewalehes" nr. 39 tungitakse rängasti kallale uue jahiseaduse eelnõule.

Ei ole olnud wõimalust tutwuda lähemalt uue jahiseaduse eelnõuga, kuid lugedes seda artiklelt, mis ülaltähendatud leht raswaste pealkirjade all ära toob, pole nii wäga waja karta uut jahiseadust.

Imelikul kombel kardab tähendatud artikli autor, et meie jahiloomade arw iga aastaga kahaneb. Peab aga tähendama otse wastupidist — iga aastaga meie metsad rikastuwad igasugu jahilooma- ja linnusortidega. Kas tähendatud artikli autor pole wõtnud waewaks waadata sellekohaseid statistilisi andmeid wõi on siin tegemist lihtsalt asjatundmatusega.

Uus jahiseaduse eelnõu nimetatakse imelikul kombel „Hulkuwate koerte ja salaküttide kaitseseaduseks", kuid praegust aega wõib täie õigusega nimetada, sakslastest, daanlastest ja wenelastest metsaametnike ajajärguks.

Praegnne olukord ei wõimalda eraisikul jahisportlasel enam jahipidamist hagijatega. Olgugi, et meil praegu makswate seadustega ei wõi hagijat surmata, kui ta on oma peremehega jahil oma ehk renditud metsas, kuid waewalt mõõdub kuu, kui jällegi kuuled mõne optandi wägateost — hagija surmamisest. Praegu ei ole julge üksi eraisik-jahimees, et metsa jahile minnes ja koera ligiwõttes ta sellega saab ka seltsis sealt tagasi tulla. Wõib sageli juhtuda, et loom tehes koera ees „tuuri" satub läbistama riigimetsa osa — selle jälgimööda muidugi ka koer. — Ja sellist juhust waritseb piiril mõni „koertekütt" ning laseb maha nii jahiloomа kui ka koera. Koer, kes on peremehe waldamiselt lahkunud, loetakse hulkuwaks, ning kui see on wõõras metsas, wõib teda surmata. Tähtis pole see, kas koera peremees on jahil wõi mitte, kuidas koer metsa sai, ning kas samal ajal on koeral üldse wõimalust mingit kahju metsas tekitada. Silma torkab eriti just hagijate laskmine jahi hooajal. Pole olnud kuulda ühtki protsessi, kus nõutakse karjakrantsi eest kahjutasu; pole olnud juhtumeid; kus hagijaid lastakse suwel. — See pole ka wõimalik, sest ühegi jahimehe hagijas ei saa suwel metsa, — iga jahimees hoiab loomade kaswamise ajal koerad kinni Pealegi õpetatud hagijas ei lähe üldse ilma peremeheta loomi metsa ajama

Olgu siin toodud paar näidet, kuidas mõni metsaametnik wõitleb hulkuwate koerte wastu: 1932 a. jõulupühil läksid 3 jahimeest neile lubatud metsa Haapsalu ümaruskonda jahile. Peale jänese mahalasimist — kus mehed ja koerad olid koos jänese „lukusid" tegemas — kõlas riigimetsa piiri poolt wile. Et jahimeestel olid kaasas õpetatud koerad, läksid need wile suunas. Hetk hiljem kõlasid metsas paugud ja koera karjatus. Kui jahimehed jõudsid laskmise kohale — leidsid eest kaks „hulkuwate koerte" häwitajat, kes tassisid mahalastud koera riigimetsa.

Riigikohtus said kaebealused õigeks, see oli ju „hulkuw koer". Olgu tähendatud, et need „koertekütid" teadsid wäga hästi, kes sääl sel korral olid jahil.

Teine juhus: Paar kuud tagasi kutsus abimetsaülem kohaliku linna tuntuima küti, kellel on koer, omaga seltsis jahile. Mindi metsa missugune on jahiseltsi poolt renditud, mille liikmeskonda mõlemad jahikaaslased kuuluwad. Koer jänest ajades sattus riigimetsa, mis oli täiesti loomulik, sest tähendatud mets ja riigimets asuwad kõrwuti. Riigi metsa serwal walwas aga jällegi oma ülemuse poolt wäljakoolitatud „koertekütt" ning lasi laengu koerale kerre. Et koer pika põetamise järele eluga pääses, peab tänama härra koertekütti kaheraudset püssi, mille üks raud ei lase. . . !

Pole mõtet kohtus kahjutasu nõuda — see oli ju jällegi „hulkuw" koer. Ka sel juhul oli laskjal teada, kes on jahil. Mõlemil juhul olid koertel rihmad kaelas omanike nimedega. Neist nähteist selgub, et eraisikuil pole enam wõimalust jahti koeraga pidada. Waewalt leidub sarnaseid maakohti, kus jahiloom koera ees ei teeks sarnast tuuri, et ta ei läbistaks mõnd riigi maa-ala osa.

Pole weel sarnast hagijate tõugu üles leitud, kellele wõiks kaardi ja kompassi kaela riputada ning öelda, kuhu ta õib looma ajada ja kuhu mitte.

Tõenäoliselt „hulkuwate koerte" häwitamine ei ole mitte riigi huwides, waid eraisikute-jahimeeste ärakaotamiseks, et omal oleks rohkem jahisaaki.

Wõiks küsida — missuguseid linnupesi ja mune leidub oktoobri ja nowembri kuul metsades — et koer neid wõiks häwitada — pealegi weel hagijas — kes ei tunne lindude ja linnumunade wastu mingit huwi.

Missugused loomad on jänesejahi hooajal metsas — keda koer wõiks kinni wõtta ja häwitada? Kõne alla wõiks tulla metskits — kuid see ainult sarnasel juhul kui metsas on lumi, mis on sügawam kui kitse jalgade pikkus, ning lumehanged kannawad koera, aga kits waob sisse. Sarnaseid juhuseid kordub aastate järele wast üks.

Muidugi, kui metsaametnikud registreerirwad kõik sarnased „hulkuwate koerte" lasimised nagu ülalkirjutatud näiteis toodud — siis statistika muidugi näitab hulkuwate koerte arwu märgatawat kaswamist.

Küsimuse alla wõiks tulla koera omaniku karistamine, ehk koera omanikult kahjutasu nõudmine, kui tema koer wõõras metsas on kahju tekitanud üksköik millisel w isil.

Riigikogu maakomisjon nähtawasti on sarnaseist ebanormaalsusist aru saanud, sellepärast on ta § 27 praegusel kujul redigeerinud, mis peaks olema kõigile wastuwõetaw.

Sellega on jäetud ka eraisikul-jahimehel wõimalus jahipidamiseks oma wõi renditud maadel ilma et pruugiks oma koera elu eest muret tunda

Salaküttide wastu wõitlemiseks — on parimaks abinõuks jahiseltsid. Tõsisemad kütid koonduwad seltsi liigeteks, kellel on kerge salakütti kindlaks teha ja kohtu alla anda. Samuti salaküttidele peaks kõrgemad trahwid määratama. Korduwal juhul püssilubade ja jahiõiguste ärawõtmisega.

Maaomanikel-jahimeestel, kes oma maaalal jahti peab, ei oleks tõepoolest jahiluba waja. Kui maaomanik jänese maha laseb, kes on tema wiljast ja rohust kaswanud, ei tohiks kellelgi olla sellest kahju. On olnud juhuseid, kus seadusesilm on kimbutanud meest, kes oma õues lasi waresť ja ei omanud jahiluba. Sarnane olukord pole ka sugugi ajakohane

Praegu on mure ainult „koertekütt-idel" kui jahiseaduse eelnõu sel kujul läbiläheb; eks sellepärast olegi „Päewaleht" asja „selgituseks" tööle rakendatud.

Nimetamata ei saa jätta ka jahitähtaegu.

Praegune jahiseadus on puudulik mitmeti, mitte üksi sellesmõttes, et tuleks kaitseaegu pikendada — waid mõnes kohas ka lühendada.

Pardil, jänesel, tedrel, — hallil ja põlluhanel tuleks kaitseaegu pikendada — sest leidub kütte, kes kasutawad oma tapmiskire rahuldamiseks praegust jahiseadust, ning lähewad häwitama linde ja loomi siis, kui need waewalt on jõudnud oma silmaga näha loodust.

Eesti kliima kohaselt on aga mõni sort linde, kes siin üldse ei pesitse, ning lendawad siit läbi wäga hilja. Olgu nimetatud, üks pardi sortidest n. n. „aul." Nende jaht wõiks olla waba terwe aasta. Samuti hane sort „lagle." Lagle jaht lõpeb praegu jahiseaduse järele 12. mail. Kuid meie kliimas hakkab lagle sel ajal alles siia tulema. Kui ka tema kaitseaega kewade arwel pikendatakse, siis pole enam laglele jahipidamine wõimalik.

— Jahimees —

Lennukiga kurjategijate jahil.

Kaesolev juhtumine, milline vast sobiks kriminaalromaani, leidis hiljuti aset Ühendriiges. Ühele jõukale kodanikule saadeti ühel päeval ekspressiga kastikene postituviga. Juurdelisatud kirjas oli rahaväljapressimine, kus kästi postituvile kinnitada 10 tuhande dollarlist raha ja siis lendu lasta. Vastasel korral pidi aga nimetanud kodanik langema tundmatu mõrtsuka käe läbi. Teatavasti lendab postituvi alati oma puuri tagasi. Raha väljapressijad, tahtes kasutada postituvi, arvasid end täielikult politsei vastu kaitstud olevat, kuid lugu lõppes teisiti. Nimetatud kodanik läks teadustama loost politseisse ühes tuviga. Politsei lasi tuvi lendu ja saatis kaks politsei lennukit tuvi jälgima. Veidi aja pärast märkasid lendurid, et tuvi laskus ühe maja õuele. Kohe tehti tuvi laskumise asukoht jaoskonda teatavaks, kuhu silmapilk salk politseiametnikke välja saadeti.

Kohapeal selgus aga, et tuvi polnud laskunud mitte rahaväljapressija, vaid tuvikasvataja juure, kust nimetatud tuvi eelmisel päeval ostetud. Tuvikasvataja andis tuviostja üles, kes osutuski rahaväljapressijaks. Viimane aga polnud teadlik selles, et tuvi enne hulk aega oma uues asukohas harjuma peab, kui teda kasutada võib. Nii sattus politsei kerge vaevagu kurjategija jälile.

Täpselt teine sarnane juhtumine sündis Brooklinis, kus ühele jõukale kohtunikule esitati samasugune rahaväljapressimise kiri ühes tuviga. Ka see mees ei lasknud end õnge vedada, vaid läks politseisse, kelle poolt tuvi jälgima hakati. Et tuvi hall oli, värviti ta tiivad kollaseks, et paremini õhus silma paistaks. Tuvi viidi ühe pilvelõhkuja katusele, kus ta siis lahti lasti, kui lennukid maja kohale jõudsid. Viie minutilise jälgimise järgi leiti tuvi kodukoht, mis kohe politseisse teatavaks tehti, mille järele kohe rahaväljapressijad tabati.

Nii on palju kordi rahaväljapressijaid tabatud, kuid on olnud ka paljuid, kes on väljapressijaile alistunud ja ilusti raha tuvipostiga kättesaatnud, kartes ähvarduste täide saatmist.

Ameerikas on kurjatagijad ja vargad kasutama hakanud igasuguseid moodsaid tehnilisi vahendeid. Sellepärast on ka politsei sunnitud tarvitama mitmekesiseid vahendeid ja relvu. Muu hulgas omab Ameerika Ühendriikide politsei suure hulga igasuguseid lennukeid ühes vastava relvastusega kuritarvituste vastu võitlemises. Lenukite abil on võimalus kiirelt abi saata, kus aga politsei abi vajatakse.

Mõne aasta eest, kui leidis aset Texase osariigis raudteerongi röövimine, siis likvideeriti see kiirelt kohale jõudnud politseilennukite poolt.

Kardetavamaks kohaks Ühendriiges õhupolitseil on Rio Grande jõe piirkond Mehiko piiril. See raioon kubiseb igasugusest röövlibandedest ja salakauba vedajatest, isegi on oma lennukid kasutada.

Mitte üksi kuritegevuse, vaid ka igasuguste õnnetusjuhtumite puhul on õhupolitseil tähtsad ülesanded. Mäletavasti hukkus läinud aastal maailma suurim õhulaev „Akron", mille juures haavatute abistavat osa etendasid politsei lennukid, toimetades haavatuid õnnetuse kohalt ära. Viimasel maavärisemisel Long Beach'is, kus katkesid kõik telefoni liinid olid jällegi politseilennukid need, kes abistasid kannatada saanuid ja pidasid ühendust muu maailmaga.

Ühendriikide rannikul on kõik rannapolitsei jaoskonnad varustatud uuetüübiliste 420 hobuse jõuliste vesilennukitega, mille ülesandeks on abi anda kalureile ja muile merehädalistele, kui neid on tabanud õnnetus. Lennukid on varustatud muu hulgas tulekustutus abinõudega ja kummist päästepaatidega, millised on õhku täispumbatavad ja kannavad kuni kuus inimest. Peale selle on lennukid veel kuulipildujatega varustatud, milliseid nad kasutavad salakaubavedajatega võideldes.

Kõik see näitab kui tarvilikud on politseilennukid Ameerikas, ilma milleta oleks politseil võimata täita oma ülesandeid.

Politsei üleriiklikud spordivõistlused korraldatakse tänavu suvel.

Politsei laskurklubi asutamisel. Minewal nädalal peeti Eesti politsei kehakaswatusorganisatsioonide liidu esindajate kogu aastakoosolekut, kus hinnati möödunud aasta tegewust ja seati kokku lähema tulewiku tegewuskawa.

E. P K. Liitu kuuluwad üle maa 11 politseinike organisatsiooni, kes arendawad end kehalises kaswatuses ja laske oskuses.

Otsustati laskeasjanduse elustamiseks asutada kõikide politsei organisatsioonide juure allüksused — laskurklubid, mis moodustaksid laskurringkonna.

Laskurklubid kuuluks Eesti laskurliitu.

Tahetakse kindlasti eelolewal suwel pidada üleriiklist politsei laske- ja kergejõustiku wõistlusi, kui olud seda wõimaldawad.

Kinnitati politsei spordimärk, mille sihiks on politseiametnikke ergutada mitmekülgsele sportlisele tegewusele.

Spordimärgil on kolm järku ja politseiametnikudel tuleb nende saawutamiseks sooritada mitmekülgseid katseid laske-, jõu-, kiirus-, osawus- ja wastupidawusharjutustes.

Asja elustamiseks on E. P. K. liidu poolt pandud wälja rändauhind, mille omandab politsei üksus, kelle liikmed aasta jooksul on saawutanud protsentuaalselt ametkonna arwule kõige rohkem spordimärke.

Klubi E. P. K. liidu juhatusse waliti abidirektor J. Sooman, prefekt W. Rotenbork, abiprefekt W. Sihle, komissar E. Sernow, komissar H. Kruus, konstaabel P. Steinbach, instruktor E. Klumberg.

Rewisjonikomisjoni waliti: komissar K. Türk, konstaabel J. Wollman, allkonstaabel A. Ausman.

Pühad krokodillid Jaava saarel.

Krokodillid teewad suuri häwitusi kõigil Malai saartel. Kuid hoolimata sellest, et inimohwrite arw on iga aasta wäga suur, need wastikud kahepaikseed, kes elutsewad kõikides jõgedes, peetakse pärismaalaste poolt enamwähem pühadeks loomadeks Jaawa, Sumatra ja Borneo saartel. Inimesed kannatawad kaua aega nende häwitusi, enne kui wõtawad abinõud tarwituisele krokodillide hirmuwalitsuse piiramiseks.

Kui krokodilli ilmumine on tõestatud ühe wõi mitme külaelaniku kadumisega, tulewad külaelanikud kokku ja peawad nõu, millise ohwriga muuta loomi armulikumateks, kustutades nende wiha wõi õigemini sõõgiisu. Ohwri jaoks täidetakse harilikult suur korw kollase ja punase riisiga, kaladega, kõwakseedetud munadega ja maiustustega. Korwi külge kinnitatakse wahakküünlad, ilustatakse lilledega, pannakse parwele ja süüdatakse küünlad. Parw ujub päriwett alla.

Kui pärast seda üksi külaelanikest enam krokodillidele ohwriks ei lange, kinnitawad wanemad, et ohwer on mõjunud. Wastasel korral aga nad pöörduwad küla nõia poole, kes, weendudes, et ohwer ei ole mõjunud, annab nõu waljud abinõud tarwituisele wõtta roomaja suhtes, kes alles pärast seda kaotab oma pühaduse. Kaldale pannakse meelituseks elaw loom, olgu ahw wõi kana, jäneda kõie külge seotuna. Krokodill langeb lõksu ja warsti tõmmatakse ta kaldale ja surmatakse.

„Politsei sõber."

Ameerikas saawad isikud, kes politseile mingisuguseid teeneid ülesnäitawad ja üldse usaldusväärsed kodanikud, politseilt erilise kaardikese, millele trükitud: „Kolleeg! See on meie sõber. Jäta ta rahule!"

Kui mõnesuguse wäitsema seaduse rikkumise puhul kodanikule protokolli teha tahetakse, siis on kodanikul küllalt sellest, kui ta oma „politsei sõbra kaarti korrawalwurile esitab, tõendusena, et ta politsei sõber ja seega protokollist pääseb.

Kolmeteistkümne kartus.

Ameeriklased on alati olnud ebausklikud, iseäranis aga arw „13" suhtes. Arwu „13" wõib weel ainult kalendrist leida. Wõerastemajades ei ole seda mitte, selle asemel on 12-bis. Asjata otsits eurooplane pilwelõhkujas kolmeteistkümnendat majakorda, sest 12 da korra peal on järsku 14-nes kord.

Magasiinides akendel wõib leida järgmist naljakat plakatit: „Wõlgu müüdakse 13-dal majakorral." See tähendab, et ettewõte üldse wõlgu ei müü.

Rahaauk lauas.

Esplugase linnakeses Hispaanias kandis keegi laps üht lauda ühest ruumist teise ja lasi selle kogemata maha kukkuda. Laua plate purunes ja lauast kukkusid wälja kuldrahad Philipp III. ja Karl III. ajast, kogusummas wäärt 1 miljon franki.

Huwitaw on, et see laud mitme isiku käes on olnud ja et wiimastel walimistel sellel isegi walimiskast seisis.

Keegi ei ole lauas kunagi midagi iseäralist märganud ja kui ei oleks juhus appi tulnud, oleks rahad jäänud weel kauaks ajaks laua sisse.

Haruldasi vargusi maailmas.

Vargusi pannakse maailmas toime suure hulgana igapäev, kuid ainult vähesed ja haruldased kõidavad tähelepanu ja leiavad sõelumist ajalehis. Muidugi sammub Ameerika, kui imede maa, selles asjas jällegi esirinnas.

Möödunud talvel tegi keegi ärimees Ameerikas head äri jäämüügiga. Jääd murdis ta oma tiigilt, mis oli ainuke sarnane veekogu kogu linnas. Suur oli aga mehe imestus, kui ta ühel hommikul tiigi äärde vaatama tulles leidis, et suurem hulk jääd oli kadunud. Ainult autode jäljed tõendasid, et jääpangad olid oma teed läinud.

Umbes samal ajal varastati Bostoni linnas ühest vabrikust üle poole miljoni habemenoa tera. Varaste tabamine aga ei läinud korda.

Nev- Yorgis varastati ühe ärimehe korterist, tema äraoleku ajal 5 meetri kõrgune palm ära. Naabrid olevat küll üht veoautot ukse ees seismas näinud, kuid kes suures linnas selle peale tähelepanu juhib, mida ühe kui teise autole laaditakse.

Et mõnest riideärist paarkümmend ülikonda ära varastaatkse, ehk kuskilt ukse eest mõni seisev auto, see pole Ameerikas kuigi suur uudis. Kord varastati isegi ühe autovabriku vaateaknalt 15 väljapandud autot. Kuid see ei ole veel midagi. Enfieldi linnas Massachusetti osariigis sai varaste jõuk sellega hakkama, et ta kaevas öösel linna veevärgist poole miili pikkuse tinast veetoru välja, jättes sellega linna tükiks ajaks veeta. Üks rekordne varguse lugu trumpab ka selle üle.

Michigani osariigis viisid vargad ära vask elektriliini, mis läks läbi metsa, tervelt 150 miili ulatuses. Traadi kogukaal ulatus 16 tonnile. Vargus toimus videvikus võrdlemisi kiirelt hoolimata sellest, et elektriliin oli voolu all; nähtavasti oli vargaid suurem jõuk. Voolu katkestamisel arvati elektrijaamas, et liinil on juhtunud rike, parandama tõtanud töölised ei leidnud aga oma suureks imestuseks üldse enam voolu juhtmeid postide otsast.

Sugugi vähem imestunud polnud ühe golfimängu platsi vaht, kui ta hommikul platsile tulles märkas, et platsi murupind oli ära varastud. Politsei leidis küll mättad üles, millised olid ühte surnuaeda virna laotud, kuid vargaid ei saadud ikkagi kätte. Nad olid mättad surnuaia vahile ära müünud ja ise aegsasti kadunud.

Suurimaks varguseks Ameerikas peetakse aga suurt naftavargust Texase osariigis, kus „peened" vargad ühe Inglise aktsia seltsile kuuluva naftaallikale salatorud maa sisse kaevasid, mille abil nad üks miljon vaati naftat kõrvale juhtisid. Seejuures oli vargajõuk ise ka aktsiaselts ja töötas nimetatud Inglise firma kõrval oleval krundil. Kuna nende krundil aga naftapuurimised tagajärgi ei annud, otsustati naftat naabri allikast „villida". Lugu avastati, kui inglased omale naftapuhastamise vabrikut ehitama hakates juhuslikult salatoru välja kaevasid.

Nii leidlikud on Ameerika „pikanäpumehed"

Kas planeet Marsil on elanikke?

Mõned õpetlased kalduwad arwamisele, et planeet Marsil elawad samasugused inimesed, kui meie maakeral. Marsi aasta keskmine temperatuur on umbes 9 kraadi sooja. Kuna Marsi aasta on peaaegu kaks korda pikem meie aastast (668½ päewa) ja tema temperatuur ei ole kuigi kõrge, arenewad seal taimed ja loomad palju aeglasemalt kui meie maakeral. Aga pika kaswuaja tõttu Marsil kaswawat kõrge rohi, hiigla puuwiljad ja määratu suured, toredad lilled. Et marsil on õhurõhk nõrk, sellepärast seal kõigil loomadel ja inimestel peaks olema kerge ja kiire kõnnak ja suured kopsud.

Kuna Marsi külgetõmbe jõud on wäga nõrk, siis on sääl inimesed kõrgekaswulised. Päikese walgus on Marsil palju nõrgem kui maakeral, sest ta on päikesest kaugemal ja nii on arwata, et Marsi elanikud on blondiinid. Neil peaksid olema suured sinised silmad, suured kõrwad ja suur nina. Marsi elanikud peaksid waimliselt olema palju enam arenenud kui maakera elanikud, nõnda, et nad paistaksid meile üliinimestena Seepärast on loomulik, et nad on suutnud luua kõrge tsiwilisatsiooni ja õiglased ühiskondlikud wormid, mille tõttu sääl ei ole enam sõdasid, nagu meie maakeral.

Elulisi küsimusi.

Millised omadused pärandatakse edasi?

Järg.

„Lääne Teataja" käesolevas osakonnas võimaldab lugupeetud lugejaile esitada toimetusele tõsiseid elulisi küsimusi ja saada vastuseid selles ulatuses, mida võimaldab ajalehe piiratud ruum.

Püüame seletused anda populaar-teaduslikus väljenduses, et nad oleksid arusaadavad kõigile.

Eluea kestes omandatud omaduste pärivus.

Kogu elu kestes on niihästi inimene kui ka loom ja taim teatud tegurite mõju all, mis tekitavad organismis enam või vähem sügavaid muudatusi. Muudatusi võivad tekitada kõige mitmekesisemad välised mõjud — temperatuur, valgus, toit jne. Mitmesugused eluviisi iseärasused, ühe või teise organi intensiivsem või nõrgem tegevus peegeldub organismis, kutsudes esile organi arenemise või nõrgenemise. Mitmesugused muutused psüühhilise tegevuse alal, karaktri muutus, koguni instinktide muutus jne. annavad indiviidile mõnikord hoopis teise ilme, samuti nagu ta saab puhtmehhaaniliste mõjude tõttu mõnikord hoopis teise väljanägemise. Tekib küsimus, kas seesugused muutused võivad edasi anduda järeltulevale soole ja, kui võivad, siis — millised ja mil määral?

Katsed on näidanud, et niisugune pärivus on täiesti võimalik ja on reaalselt olemas, sest sugurakud ei ole täiesti rippumatud somaatilistest rakkudest. Mõjuvad mõnesugused tingimused somaatilistele rakkudele, siis võivad nad paralleelselt mõjuda ka sugurakkudele (paralleelne induktsioon). Somaatilised omadused võivad edasi anduda sugurakkudele eriti nende kasvamise ja valmimise ajal ja nende kaudu järeltulevale soole (Guthrie, Kammerer).

Võtame nüüd kõne alla eluea kestes omandatud tunnuste pärivuse üksikasjalisemalt.

Mehhaaniliste vigastuste tõttu tekkinud muutuste pärivus ei ole tõestatud ja on väga vähe tõenäoline. Mitmesuguste suguharude lastele tehakse juba tuhandaid aastaid teatud mehhaanilisi vigastusi — augud kõrvades, huultes, ninas, jalgade moonutused jne. — ometi ei ole märgatud nende edesiandmist pärivuse teel.

Funktsionaalsete muutuste pärivuse kinnitamiseks on olemas paljud kaudsed tõestused, kuid katsete teel ei ole ta tõestatud. Harjutuste teel võime küll mõne organi imestamisväärt täiuseni arendada jõu või osavuse poolest, kuid nende muutunud omaduste pärivuse kohta puuduvad kindlad tõestused: muusikamehe lapsed sünnivad samasuguste kätega nagu teisedki ja peavad samasuguseid harjutusi tegema, kui tahavad õppida mängima Siiski on olemas palju näiteid, mis võivad kaudselt tõestada harjutuste mõjul tekkinud muutuste pärivust. Juba Darvin juhtis tähelepanu nähtele, et inimese lootel on jalatalla nahk paksem kui muul kehal. See igapäevase tegevuse tagajärg on siin muutunud päritavaks. Analoogilise näite leiame loomariigist: üks selts Aafrika metssigu otsib toitu, laskudes esimeste jalgade pahkmaliigetele nõnda, et labajalg on tahapoole kõveraks paenutatud. Keha tõukavad nad edasi tagumiste jalgadega. Selle tagajärjel on esimeste jalgade pahkmaliikme kohale kasvanud sarvollusest käsn. On leitud, et nende loodetel on samal kohal nahk paksem. Ka siin võib oletada niisuguse tunnuse pärivust, mis on harjutuste teel omandatud eluea kestes.

Piirdudes nimetatud näidetega, võib ütelda, et nad on kooskõlas funktsionaalsete muutuste pärivuse võimalusega, kuid nad ei suuda siiski olla selle tõestuseks, sest sarnaseid nähteid on võimalik seletada ka teisiti. Näit. siin võib tegemist olla äkilise muutusega, aga mitte harjutuste tagajärgedega. Nõnda on see küsimus praegu veel lahtine. Suurem osa õpetlasi kaldub aga arvamisele, et funktsionaalsete muutuste pärivus tohiks olla võimalik.

Instinktide ja teiste füsioloogiliste muutuste pärivus.

On tehtud katseid kahepaiksetega (konnadega Alytes obstetricans), kes harilikult siginevad kuival maal ja hiljem asuvad vette, kus arenevad edasi. On korda läinud neid harjutada siginema vees, milline omadus andus edasi järeltulevale soole. Ühtlasi muutus nende noorsoo eest hoolitsemise instinkt. Kuid ristsigitades neid normaalsete indiviididega, ilmus pärivus Mendeli seaduse järele. See on kindlaks tõestuseks, et meil siin on tegemist tõelise pärivusega. On veel teisigi näiteid, mille kohta aga puuduvad kontrollkatsed. Instinkti muutus sunnib e ldama muutust tsentraalergukava ehituses, mis antakse edasi pärivuse teel. Nõnda näeme, et instinktide muutuse pärivus on katsete varal tõestatud.

Füsioloogiliste muutuste pärivuse kohta on olemas mõned andmed, näit. niisugune juhus, ei soojale maale viidud taim 150 aasta pärast enam lehti ei kaota kindlate vaheaegade järele ja selle omaduse alles hoiab ka jahedamasse kliimasse üle viimise puhul.

Psüühhiliste nähete piiris on pärivuse võimalused väga suured, niihästi intellekti kui ka tunnete (eriti temperamendi) ja tahte alal. Need võimalused on nii suured, et mõnigi inimene on sattunud eksiteele arvates: „Mina ei olegi mina ise, vaid esivanemad tegutsevad minus. Seepärast ei ole ma vastutav oma tegude eest, vaid vastutavad on esivanemad". Need, kes nõnda arvavad, tunnevad looduse ja psühholoogilisi seadusi liiga vähe. Pärivuse seadused ei ole ainsad võimsad seadused looduses, vaid veel võimsamad on organismi kohanemise ja evolutsiooni seadused — need on vägevaks vastukaaluks pärivuse seadustele ja aitavad tasandada ja sageli hävitada halbu päritud omadusi. Seepärast ärgu keegi kohkugu pärivuse seaduste ees, nii valjud ja halastamatud kui need seadused ka näivad olevat. On veel võimsamad. Uskugem elu! Elu on imeline. Ta nuhtleb oma parandamatuid lapsi, kuid kaitseb vägevasti mõistlikke ja viib neid edasi oma evolutsiooni teel. On kindel, et elu evolutsioon jääb võitjaks, sest vastasel korral ei oleks elu võimalik, vaid oleks juba ammu hävinenud.

Organismi kohanemise ja evolutsiooni seadusi ei ole meil siinkohal võimalik käsitleda, sest see viiks meid kaugele kõrvale lugeja poolt esitatud küsimusest.

Kes saab Võnnu vallavanemaks?

Kas Siht, Viira, Suur või Jõgi?

Wõnnu ootab nädala lõpuks uut mallawalitsust, peamiselt küll wallawanemat. Suurima poolehoiu omab endine wallawanem Willem Siht, kes kui erapooletu mees on näidanud oma wõimeid sel alal.

Temaga wõistleb asunike kanditaat Iwan Jõgi, kes lubab hakata wallawanemaks aastapalgaga 50 kr. ja kogude mees Willem Suur, kes küll pole lubanud midagi, kuid kes selle asemel omab head pikad wurrud ja igapidi tähtsa olemise. Sotsidel on ainult üks esindaja wolikogus, millepärast nad ei läbe esineda oma kanditatuuriga.

Kuuldawasti olewat suuremad wõimalused wallawanemaks saada erapooletul Sihil ja Samuel Wiiral. Wiimane on tuntud wabadussõjalaste rahwaliikumise pooldajana.

Asuküla Põllumeeste Seltsi ja

Muusika ja Lauluseltsi peakoosolekud.

Hiljuti pidas Asuküla Põllumeeste Selts oma aastapeakoosolekut Asuküla koolimajas. Koosolekule oli kogunenud hulk põllumehi, ning üheskoos olles arutati mitmesuguseid põllumeest puudutawaid küsimusi. Endine juhatus waliti koosoleku poolt tagasi. Juhatusse kuuluwad hrad G. Parts, W. Neider, A Adler, F. Neider ja G Pall.

Samal päewal ja kohal pidas ka Muusika ja Laulu Selts oma peakoosolekut. Tähtsamad punktid päewakorras olid Kiltsi as. krunt nr. A. 77 omandamisküsimus ja uue juhatuse walimine. Koosolek otsustas krundi ära osta ja wolitas lepingut sõlmima hra Tikas'e. Uude juhatusesse waliti prl. Alma Saar ja hrad R. Kumel, J. Tomson, R. Erik ja J. Sünt. Juhatus omawahel moodustati järgmiselt: esimeheks R. Kumel, abiks J. Tomson; kirjatoimetajaks R. Erik, abiks A. Saar ja laekahoidjaks J. Sünt Rewisjonikomisjoni waliti hrad A. Sünt, W. Maaker ja A. Raba.

Läbirääkimiste all wõeti ägedasti sõna ja otsustati tulewikus spordile rohkem tähelepanu juhtida.

Vargad tungivad Asuküllа.

Wiimasel ajal on Asukülas tegutsema hakanud wargad, mille tagajärjel walla elanikud on sattunud paanikasse. Igaüks lukustab elumaja- kui ka aidaukseid kartusega, et hommikul ei leia eest oma waewaga kogutud waranduft.

Enne oli Asuküla rahulik waraste suhtes, kuid möödunud sügisene puuwargus riigikoguliikme Maaker'ilt sundis kodanikke end kindlustama. Sellele järgnes warsti wargus Kustas Lauri talus, kust ära wiidi wanaft elumajaft, mida tarwitati aidana, lamba willu, lõnga ja nisu. Hiljuti leidis aset Ewald Grüneri juures murdwargus, mis aga ei õnnestunud, sest nähtawasti on waraft tema töö juures segatud. Wargad on äärmiselt julged ja wilunud oma töös, sest senini pole suudetud saada nende jälile. Pealegi asuwad K. Lauri praegune- kui ka wana elamu üksteise ligidal ja talus põles terwe öö tuli, kuid see kõik waraste tööd ei takistanud. Ka on peremeesel kuri koer, kes ega midagi ei märganud.

Samuti E. Grüneri elumaja asub teiste elamutega lähistikku, kuid peremees ja perenaine wiibisid warguse hetkel naabri talus, kust koju tulles murdwarguse awastasid.

Tahes wõi tahtmata tõmbawad sarnased sündmused kohalikkude elanikkude tähelepanu endale, ning iga kodanik on sunnitud oma waranduft hoolsalt kaitsma, mida aga tehtud senini pole.

Wõrumaa mees põletas maja maha.

Wõru kriminaalpolitsei poolt paigutati wanglasse Wiitina taluperemees Peeter Pumper oma talu mahapõletamise pärast.

Möödunud nädalal põles Wiitinas Ala-Saki talu maani maha ja wäga saladuslikul kombel. Suurdlusel, mis kestis ligemale nädal aega, selgus õige omapärased asjaolusid. Nii selgus, et Peeter Pumper on käinud tunnistajate pool ja käskinud neil tunnistada, et tulekahju öösl tema wiibis nende pool. Selle tunnistamise eest lubanud ta igale meeleheaks raha laenata. Suurdlusel selgus, et majaft oli tassitud kõik kraam, mil wähegi wäärtust, eluhooneteft eemale isegi lauluraamat ja piibel. Samuti oli wiidud talu ainuke elaw olewus — lehm eemale niidule heinakuhja juurde sööma. Kuna mehe seletused olid wäga kahtlased, siis ta wahistati ja paigutati Wõru wanglasse

Peeter Pumper elas ütsi kesset suurt metsa saaretaolisel mäekühmul. Kewadel suurwee ajal, kui wesi ujutas madalamad kohad, paistis Pumperi elukoht tillukese saarekesena, mispärast wahwas hüüdiski teda Robinsoniks. Ta oli ka imearst ja teotses wahel liiakasuwõtjana raha laenamisel.

Varastas ajaviiteks.

Koloveres tabas kriminaalametnik kohaliku elaniku Karl Neris'e, kes kohal ajaviiteks oli harrastanud pikanäputööd. Nii oli ta naabrilt varastanud looga ja Koloveres elava Johannes Kappel'i heinamaalt kaks koormat heinu. Kuna Nerisel oli kindel elukoht lasi politsei ta vabadusse, eeldusel, et ta edaspidi loobub sellest omapärasest ajaviitest.

Hiiumaalt.

Hiiumaalt-Hillestest.

Baptistid teevad edusamme.

Hiljuti organiseeriti Hilleste ümbruskonnas asuwatest noortest tütarlastest „wanem pühapäewakooli laste grupp," mille asutajaks oli Tallinnast tulnud usuõde A. B., kelle elukoht Arukülas. Umbes 4 nädala eest tulid esimest korda tütarlapsed Arukülа Mardi tallu kokku. Ümbruskonna elanikud tundsid asja wastu huwi.

3. weebr. s. a. korraldati Arukülas Otsa talus koosolek, kus umbes 20 noort tütarlast istusid ümber laua. Peab imestama noorte osawust. Deklameeriti, lauldi soolosid ja lauldi kooris. Imestamiswäärt oli nende noorte algk. 6 kl. õpilaste walmistatud kawad, kus nende tegewuse järjekord märgitud oli. Kaaned olid ilustatud joonistustega ja piibli salmidega, mida sisseastuwale rahwale jagati. Peab ütlema, et praegu meie noored suudawad küll midagi teha, kui neil üksmeel ja hää korraldus on. Pääle awaliku koosoleku korraldati neile ühine teelaud. Leiwad, wõi ja suhkruraha olid noored ise kokkutoonud. Teeõhtule oli kutsutud lastewanemad, õed-wennad ja sõbrad. Selleks õhtuks olid ka küla ajakirjanikud kohale rutanud, et leida suletõõd.

Soovitage „Lääne Teatajat" oma naabritele ja tuttavatele.

Mürk, mis tegi rotid rõõmsaks.

10. weebruaril peeti Haapsalus kinni kindla elukohata Arnolt Hunt, kes perenaistele müütas mingit walget pulbrit rotikihwti pähe. Pauliine Zeisig uuris lähemalt seda kanget rohtu ja ja leidis üllatuseks, et hiired ja rotid seda süües ei mõtlegi wedru wälja wisata, waid muutuwad üha rõõmsamaks. Selgus, et nutikas kaupmees oli kihwti asemel müünud harilikku söögisoodat. Hunt wõeti kelmuse eest wastutusele ja paigutati wanglasse.

Puuhalud kaovad Velisel.

Velise metskonnas varastati neil päivil Järvakandi tehastele kuuluvaid halupuid ühe krooni 75 sendi väärtuses.

Matkal läbi Haeska.

(Järg.)

On sul puruks saha wõi abra nina, teeb hästi neid küla tuntud sepp Willem Kinkus, hüüdnimega —sepp Willu. On talu suurim naljahammas ja tubli töömees. Temale lähemaks naabriks on Mandu taluperemees Jüri Weide, kes küla suurim jutu- ja wale mees. Tal on kaks tütart, Olga ja Helmi. Isa jutu järgi saawat kaasawaraks Olgaft tütar 2500 krooni ja karjase.

Kutseri talu eest peawad hoolt wennad Steinid mõlemad läbi ja läbi tublid põllumehed. Noorem wend on abielus ja wanem wallaline, kes aga see külas suur tantsumees, olgu see foks wõi kaerajaan kõik tema käes naljanumber. Küla pikemaks meheks osutub kindlasti Umbaja taluperemaes Jüri Grots. Hää põllumees ja tubli perekonnaisa. Talutööde wahel harrastab ka kaluri ametit ja seepärast hüütakse teda kala- Jüriks. Altsaunas ei ole midagi uuemat ja seega ei ole sinna asja suuremat. Muud kui edasi üle põldude ja peagi oleme Peetri talusse jõudnud. Peremees Priidu Krütberg harrastab rohkem mere- kui põllumehe elu ja seepärasi ei ole temal talutöödega asja, peremehe muresid kannab aga selle eest wirgalt tema tütar Hilda, tuntuim lawajõud kohapel, ÜENÜ Kaljula osakonna asutaja liige, siit wäljudes astume ka sisse Peetri naabri Andruse tallu. Peremees Joh. Weide on ainuke mees külas, kellel poeg on ülikooli haridusega. Suurim seltskonna elustaja kohapeal.

On külas midagi uuemat sündinud siis tuleb astuda sisse Kõrtsusauna tallu, siit saab iga asja kohta kõige wärskemaid seletusi, seepärast kannab ka külainimeste keskel nimetust „Haeska Päewaleht." Peremees Mihkel on õnnelikum perekonnaisa, tema kodu kaunistawad neli nägusat ja tempramentset tütart. Eided teawad rääkida, et noorem tütar Kati purjetawat täiel rindel abielusadama poole. Priidik Grofs Lepiku talupidaja on küla parim jahimees. Kõike tabab ta olgu jänes oraw wõi wana reinuwader ise. Ikka pauk ja käes. Siit üle maantee ja kohe suundume Tamme talu poole ja waatame, mis ka siin uuemat lahti.

Peremees Kristjan Treimann on küla suurim rätsepmeister, kellel kunagi töö puudust ei ole. Omab ka kaks nägusat tütart ja ühe poja. Wiimane on hää keelpilli mängija ja kohalise keelpillikoori erksam tegelane. Tütred aga seewastu on usulise ilmawaadetega ja käiwad tihti palwetunnis.

Karjase talu eest peab isaliku hoolt peremees Jaan Holm, tuntud kui ümbruskonna külade parim lõõtsapillimees' seepärast on ta ka tütarlaste pailaps.

Aado talu hoiab korras peremees Priidu Mölnits, harib põldu ja kaswatab lapsi.

Siit mõned sammud tagasi ja astume ka korraks sisse küla alguses asuwasse Jaani tallu ja kaeme, mis siinpool uudist. Siin elab küla rikkam mees Kustaw Walgemäe. Rikkus ei olene mitte omaft rahaft waid ta on Haeska P. Ü. kassahoidja. Tema üleaedseks on Kaarel Lepmets — Tika taluperemees, suurim põllumees ja hobuste kaswataja kohapeal.

Noorsoo kaswatajaks ja õpetajaks on pr. Laatsarus, eeskujulik ja kohusetruu omas alal, kes peale kõige muu on weel tuntuim kohapealne lawajõud.

(Järgneb.)

Vallad uute vanemate lävel.

Wähempakkumised wallawanema kandidaatide ümber.

Wallad, mille wolikogu walimised kinnitatud, saawad juba käesolewa nädala lõpul näha uusi wallawanemaid ja nende abisid. Uusi nimelt seepärast, et uute wolinikkude protsent kõigub umbes 50. ümber. Ja kes siis neist ei soowiks wallawanewaks? Awalikult tähendatakse, et noh mis nüüd mina, ei mina hakka ja kes siis mind walib, aga seesmiselt ollakse ihu ja hingega wallawanema juures.

Näri-weeri mööda juba siiski kuuldub pakkumisi wallawanema palga suhtes. Lubatakse ametisse hakata küll 200, küll 150, 100 ja 50 kr. aastapalgaga. Sellise wähempakkumisega püütakse wõita n. n. „sendisoendajate" poolehoidu.

Mõnikord ei panda aga sugugi tähele, et niisuguse „nõksu" taga peitub midagi — erakondlik kandidaat. Tegelikult on asja läbiwiijaks erakond, kes laseb oma kandidaati wähempakkuda. Loomulikult on arusaadaw, et erakond tasub allapakutud summa. Ta wõib seda, sest tulewane „oma" wallawanem teeb saadud kahju kuhjaga tasa (muidugi kaudsel teel). Wallawanem, kel hariliikult on suur mõju wolinikkude seas, wiies läbi erakonna huwidele wastawaid otsuseid wolikogus, wõib teha kihutustööd erakonna kasuks j. n. e.

Wäljudes tõemeelse wallakodaniku seisukohast, peab tähendama, et wald kui omawalitsuse üksus wajab kõige enam isikutublidust, kõige wähem aga erakonna poliitikat. Walla asjaajamises tulewad kõnealla ainult konkreetsed asjad ja käegakatsutawad wajadused; siin pole paika tawalistele erakonnawassingutele.

Nii siis aluseks wõttes isikutublidust, wajab wald eeskujulikku wallawalitsust, teadlikku ja elukogenenud wallawanemat, aga mitte mõnd poliitilist wenda, kes nagu eriti wiimasel ajal nähtub, hakkawad pahatihti weel rahadega sahkerdama.

Seepärast, wolinikud pannes tähele eelmainitud asjaolusid, talitate käesolewal meele- ja olude muutuse ajal üldsuse soowidele wastawalt. Ei ole sugugi mitte ilus, kui lasete erakonna kandidaate endile augu pähe rääkida. Wallawanem wõib ennem mõne krooni kallim olla, kuid selle eest sümboliseerigu teda nagu igat juhti ausus ja tublidus. e—

Vallavalitsused!

Kõige soodsamate hindadega valmistab trükitöid J. Magnuse trükikoda Haapsalus, Karja 6.

Hallo! Siin Hara ja Vööla.

Kaugel, kodumaa läänerannikul, asuva Noarootsi poolsaare põhjaosas asuvad kaks külakest, nimelt Hara ja Vööla. Kui vaiksel ilmal purjetad mööda sinist merd ja lõbusalt vaatad, kuidas paadinina vulisedes veepinda lõikab, rändab su pilk tahes või tahtmata, rohelisele rannale, kust paistavad majakatused ja vaikselt tiireldes tõuseb suits, kui tänuohver jumalatele, kõrgesse sinetavasse õhku. Kahtlemata huvitab küsimus: kes neis külakestes elab? Muidugi ei ela seal mõni indiaanlaste suguharu, vaid tublid eesti pojad ja tütred.

Külast natuke (maad) eemal seisab hall maja, mille uksele on kinnitatud silt, mis tõendab, et siin on tegemist vallamajaga. Vallamajas elab vallasekretär, ehk nagu rahvas ütleb „sikertär", Johannes Remmelkoor. Ümbruskonnas on ta tuntud oma suure kasvu poolest, On täitsa mees ja viskab nalja nii vanale, kui noorele.

Kuigi aastad seda nõuavad, ei ole Juss veel naiseranda sõitnud. Ümbruskonna tüdrukud muidugi püüavad igaüks, et kord vallamajja „kodukanaks" saaks. Siis pole ka ime, kui vallamaja Jussi käes „pruutide" rekord on. Muidu on J. Remmelkoor tubli töö mees ja täidab oma kohustusi täpipealt.

Sekretäri abiks on Smeenase talu perepoeg I. Kaevats. Lõbus poiss iga- pidi. Sorib hommikust õhtuni vallaraamatuid, ning õhtul pärast tööd ja vaeva viskab kere „maha" ja kui ma ei eksi magab ta vist silmad kinni.

Silmapaistvama põllumehena rühib oma talus töötada Johannes Kaevats. J. Kaevats püüab oma talu kõigiti ajaga kaasa viia. Nii on külameestel päris tegu hobustega mööda saada, kui Smeenase- Juss oma traktoriga põldu tuhnib. Ka ei lõõ Juss risti ette, kui on lahti viljapeks. Siis seab Juss oma „peksuvärgi" hakkama ja mõne tunniga on kotid täis kuldset nisu. Nüüd keerab Juss veski vindid lahti ja ragina nind mootoripaukude saatel jookseb sahisedes soe jahu kottidesse.

Nagu see ikka olnud, on ka nüüd Smeense talus teenija. Selleks on tänavu L. Kull. L. Kull on värske ja lõbus neiu. Agaralt püüab kinni uuest moest ja käib läbi kõik poed, et leida kenamat rahakotti või parajat kaelarätti. L. Kull on kõikipidi agar ja töökas neiu.

Aleksander Uudo on üks töökamaid taluperemehi. Hoolega töötab ta omas talus hommikust õhtuni; milles aitab teda kaasa poeg Johannes. Johannes Uudo on kaitseliitlane ja igapidi noobel noorhärra. Sama katuseall kus elab Aleksander Uudo oma perekonnaga, elutseb ka August Uudo. Noorperemees, alati valmis naist võtma. August Uudo jälgib hoolega olevikku ja minevikku, ning on kogu oma hingega selle poolt, et Eestile paistaks alati vabadusepäike.

Loodame, et tast saab tulevane vallavanem. Olgu kuidas on, aga A. Uudo on tubli ja agar seltskonnategelane. Nii on ta Noarootsi Noorte Ühingu liige, kus ta ausalt oma kohustusi täidab.

Villem Niglas on Taavetsi talu peremees. Oskab läbisaada vähema vaevaga. Selleasemel, et teised naabrid vuhivad niita käsitsi, istub Villem nagu saks niidumasinal ja rohi langeb nagu nõiduse väel. Tuntud on ta tubli usumehena. Ta on niiöelda selle nurga „prohvet".

Külast väljas on mere lähedal talu, mille omanikuks on Aleksander Niibon. Vahva töömees. Oli ka vallavolikogus.

Madis Aadmann on üks agaramaid noormehi, ka kaitseliitlane. Aleksander Aadmann, tegutseb kaitseliidus. Vahva ja tubli seltskonnategelane. Paljude küla tüdrukute pilgud seisavadki A. Aadmannil.

Niisugune on siis elu ja olu meie väikeses Hara külakeses.

Mitte kaugel, ainult tarvis astuda üla mäeharja ja juba oleme naabrikülas, Vöölas. Need kaks külakest Hara ja Vööla käivad käsikäes ning rahvas tihti nimetabki Vöölat Väikse-Haraks.

Nii siis on nüüd järg Vööla käes.

Natuke maad eemal sinetavast merelagendikust seisab majake. Elanikeks on seal Eichorn'i perekond. Perekonna pea on Hans Eichorn. Vahva põllumees. Künnab nii, et mättad lendavad. Johannes Eichorn on agar seltskonnategelane ja lõbus poiss pealaest jalatallani. Helene Eichorn on nagu ta isa ja vendki tubli ja töökas neiu. On käinud majapidumise koolis ja nüüd praeb kanajalgu ja seakõrvu, nii et säriseb aina.

Kellel see kurjast saadetud hambavalu osaks on saanud, see teab küll kus elutseb Jaan Leppa. Vainu-Jaan lööb siis konksud hambale taha ja hammas tuleb nii, et lõualuu ragiseb. Rahvas teab rääkida, et Vainu-Jaanil olevat terve tünn raha täis. Ja üks anekdoot räägib, et kord läinud naabervalla mees Jaanilt vilja ostma. Jaan viinud mehe aita. Aidas seisnud hulk tünne. Mine tea missuguse sa nüüd käsile võtad. Jaan veeretanud siis ühe nurgast välja, löönud vitsa maha, aga siis selgus, et oli kogemata rahatünni vitsa pealt ära löönud. Muidu on Jaan Leppa läbi kui läbi tubli talumees.

Anton Almann on tubli põllumees. Talle on ka see au osaks saanud, et võis omandada vallavolikogu liikme aukraadi.

Peeter Freimann on küla agaramaid noormehi. On linnas rätsepakunsti õppinud ja nüüd valmis rätsepp ise. Käib külavahel käärid taskus ja meetripuu vööl, võtab kas või künnipealt püksimõõdu ära. Ega Peeter ei pühitse. Olgu nüüd selle püksimõõduga kuidas on, aga Peeter on ikka täitsa mees. P. Freimann on lugupeetud seltskonna tegelane ja töötab agaralt Noarootsi Noorte Ühingu liikmena.

Olga Ivanova on silmapaistvamaid neide. Ehkki Venepärane nimi, on O. Ivanova läbi kui läbi Eesti neiu. Elas varem linnas ja sellega ühes ka vastavad moed ja kombed sealt kaasa toonud. Aga see vana komme on tal ikka, et käib kahe jalaga.

Ludmilla Kaevats on kõigiti korralik ja lõbus neiu. Agar seltskonnategelane ning tubli tööinimene.

Nagu teisedki külad meie kodumaal, nii ka Hara ja Vööla püüavad kinnipüüda ja omandada neid kultuuriteri mis võimaldavad neid tõusta kõrgemasse haritud õhkkonda. Olgu alati õnne ja edu nende tõis ja ettevõtteis.

Brei.

Tulevane sõda tuleb Vaiksel ookeanil?

„Daily Telegraph'ile" teatatakse Singapurist, et Hiina saadik Jen Mostwas olewat awaldanud arwamist, et tema arwates tulewane sõda puhkeb Waiksel ookeanil. Jen arwab, et sõja põhjuseks wõiwat olla waid Inglismaa ja Jaapani kaubanduslik wõistlus Kauge-Idas, seist et Wenemaa weel wõitluseks walmis ei ole ja wiimase wõimaluseni tagasihoidlik on, waatamata kõigile Jaapani prowokatsioonilistele wäljastumistele.

Jen kardab, et sõda wõib ka Hiinamaad puudutada ja kinnitab, et Jaapani peamiseks sihiks olewat käesolewal korral rikkalikkude naftawäljade haaramine Ida-Siberis.

Tallinna turg.

12. II 34.

Sealiha terve seaviisi 52—57 s., sealiha väikemüügil 55—75 s., loomaliha väikemüügil 23—48 s., vasikaliha 25—45 s. lambaliha 50—70 s. suitsusink 120—135 s. kg.

Kanad 65—125 senti tükk, haned 90—115 s., klg.

Piimasaadused: Köögivõi 130—140- s. kg., lauavõi 145—160 s., hapukoor — 90 s., piim 9—13 s. l. kohupiim 30 s.

Juur- ja aiavili. Kartulid —45 s. 20 l. mõõt, peakapsad —8 s., hapukapsad 12 s. sibulad 13—15 s. l. Kanamunad 10—13 s. paar.

Haapsalu turg.

Sealiha: terve seaviisi 48—55 s. väikemüügil 55—65 s. kg., pekk 70—75 s. kg. Searasv sulatamata. 80 s. Loomaliha: väikemüügil 30—60 s. Suitsusink 100—125 s. klg.

Vasikaliha 25—45 s. kg., lambaliha 40—50 s. kg. Kanad 50—130 s. tk., kanamunad 8—10 s. paar.

Piimasaadused: köögivõi 100—125 s. kg. lauavõi 155 s. kg., hapukoor 85 s., piim 8 s. l.
rõõskkoor 40—48 s. l.
kohupiim 25—30 s. l.

Teravilja saadused: Rukkijahu 12-13 s., nisujahu 24—25 s., nisupüül 33—34 s kg., kruubid 25—28 s. l., odrajahu 18—24. s. kg., odratangud 28—35 s. klg.,

Juur- ja aiavili: Kartulid 60-65 s. vakk, peakapsad 7—8 s. kg., hapukapsad 10 s. lt., sibulad 18—25 s. l. Kasepuud 375—450 s. männid 325—375 s., lepad 325—350 s. ruumimeeter, haod 7—10 s. kubu.

Varastati õlletõrs ja aknaruudud.

Rikholdi vallas Luki külas Grensu talus on pandud toime vargus tühja elumajja. Akna raamihoidjad naelad on murtud ja kaks akna raami ühes 12 ruuduga on ära viidud, samuti viidi kaasa tühi 150 toobiline õlle käärimistõrs. Kahjusaaja Johan Tomson'l elumaja seisab tühjalt, kuna Tomson ise elab Vihterpalu vallas Moosi külas. Kahju 13 krooni. Varas teadmata.

Gripp Kafaris.

Kafari algkoolis on õpilaste hulgas tehtud kindlaks massiline grippi haigestumine, nii et pooled õpilasteft puudubwad koolist. Selle tagajärjel katkestati koolis õppetöö, alates 15. weebr.

Laps ei ole kunagi süüdi.

Kui autojuht Ameerikas lapsele peale sõidab, siis mõistetakse ta tingimatta wangi, mingisuguseid wabandawaid seletusi ei wõeta arwesse. Ameerika kohus lähtub seisukohast, et laps kunagi ei ole süüdi.

Kiriklikke teateid.

Baptisti palvela, Haapsalus.

14. 16. weebruaril igal hommikul kell 10 piiblitund. Juhatab P. P. Kooli alliansfeketär Peeter Sink.

Ühetoaline

KORTER

mööbliga ehk ilma väljaüürida.
Õpetaja tn. 9.

J. MAGNUS'e

TRÜKIKODA

Karja 6, tel. 144.

IGASUGUSTE TRÜKITÖÖDE VALMISTAMINE ÜHE- JA MITMEVÄRVITRÜKIS AMETIASUTUSILE JA ERAISIKUILE. TELLIMISTE TÄITMINE KIIRE JA KORRALIK :: HINNAD VÕISTLEMATA ODAVAD.

olgu iga teadliku kodaniku hüüe!

Kodumaa vabrikute kalevid, puuvillased riided, siid ja kunstsiid ning niidid on saadaval üle Eesti paremates kauplustes

SUURMÜÜGIKOHT

A. S. KREENBALT, TALLINN.

Dr. K. Sööt

Turuplats nr. 7 (Ühisapteegi peal). Telefon 158.

Kõnetunnid 10—11 e. l, ja 4—5 p. l.

Diatermia

(ravi elektri soojusega)

MÖÖBLI KAUPLUS

Karja tän. 17.

Ostan ja müün:
Igasuguseid maja tarbeasju mööbleid, riidekappe, köögikappe, kummuteid. Mees- ja naisrideid, saapaid, sulgpatju jne. Pruug. jalgrattaid, õmblusmasinaid, puu- ja raudvoodeid, uusi söögilaudu, pesukappe, toole jne.
Valmistan:
uusi türgidiivaneid kahes headuses alates kr. 40 ja kr. 57.
Paremad puhtast mererohust, heast materjalist kr. 57 alates. Viimastel töö vastutus.
Igasugu pehmeid mööbleid; kušette tugitoole, vooditele vedru ja mererohu madratseid. Vanade parandusi ja tisleritöid.
Tulen koju. Töö korralik, odav.
MÖÖBLI KAUPLUS Karja 17
Haapsalu.

Kõrgeväärtuslikku

vosforhappe-lupja ja kalamaksaôli

loomade ravimiseks saada

U. SELG'i

rohu ja värvikaupluses.

Jalanõusid ja peakatteid

ostate odavalt

Artur Kariis'i

jalanõude ja mütsiärist Karja tn. 16.

SUUR VALIK! SUUR VALIK!

Kuulus

Hiromant

Valda.

Paneb oma ettekuulutuse tõsidusega kõiki imestama. Ütlen igale inimesele iseloomu kalduvused, kogu mineviku, oleviku ja tuleviku kohta täpselt. Annan nõu igas asjas. Soovikorral õpetan ka edasi.

Meistri tän. 6. Methodisti kiriku juures.

PHILIPS

HÕÖGLAMBID

vastupidavamad ja ökonoomsemad.

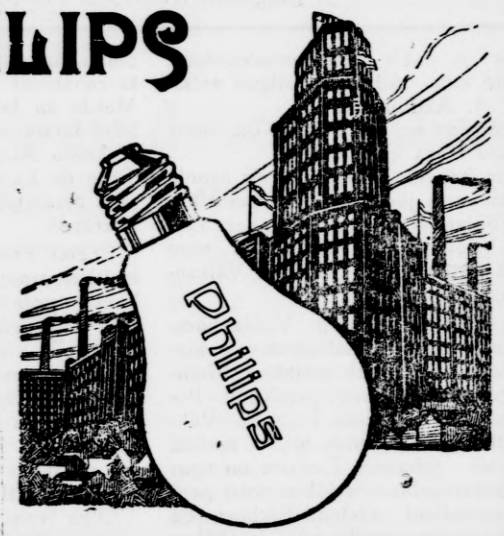

Teadaanne.

Teadustan oma lugupeetud töötellijatele, et olen ümberkolinud Kalda tän. Priegnitzi majast Posti tänavale nr. 14 raamatuköitja Mey majasse.

Võtan endist viisi töid vastu; töö täpne ja korralik.

Austusega

Rätsep K. Avik

MÜÜA

Odavasti uus moodne kolme ukse ja peegliga riiete-pesukapi ¾ hinnaga. Pruugitud riidekapid — 18 kr. alates. Saare- ja kasepuust kummutid — 12 kr. alates. Peeglid — 7 kr. Hea viiul poogna ja kastiga — 10 kr. Suusad — 4 kr. Uisud — 2 kr. Meester. palitud — 8 kr. alates. Plüüsch- villased- ja vatt vaibad — 8 kr. alates. Uued sulepadjad — 4 kr. Uus sportkelk — 8 kr.
Posti t. 35.

Tauksi saarel müüa

männi palke.

Teateid annab Liivar, aadressil: Asuküla v., Varni talu.

Hooajaks kohale jõudnud parimat sorti

blini jahu

J. Koppel

Koloniaalkaubad ja veinid

Ehte tn. 6

Ilmus

Vabadussõjalaste

KODULEHT

nr. 1.

Iga tõsine läänlane tellib omale „Lääne Teataja"

Vastutav toimetaja: R. Sõrmus Väljaandja: K. Krausberg. J. Magnus'e trükk, Haapsalus.